

ABONAMENTUL
Pe un an . . . 28. — Cor
Pe jumătate an 14. —
Pe 3 luni . . . 7. —
Pe o lună . . . 2.40 —

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40. — franc

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și **ADMINISTRAȚIA.**
Strada Zrinyi N-rul 1a.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisele nu se in-
napolază.

Avem vreme?

In zorile sportului român.

Sub titlul de mai sus am citit în mult iubitul nostru „Românul” reasumatul unui articol al dlui Constant în care autorul întreabă că studențimea română va mai avea oare vreme și pentru sport atunci când datoria ei principală ar fi să se preocupe neconținut de „idealul de-a promova cultura tărâmului român, — din a cărui trudă se susține”, preocupat mai întâi cu alegerea mijloacelor eficiente pentru câștigarea cunoștințelor de trebuință; iar dacă a studiat până aici la școală ungurească, pentru paralizarea culturii ungurești...” Din continuarea acestor înălțări de idei se scoate constatarea că o secțiune sportivă a societății „Petru Maior” este de prisos și pentru motivul că studentul român face sport vara la coasă și la treerat.

Deoarece simțim că la întrebarea aceasta datorim cu o clarificare luminoasă nu numai dlui Constant, ci unei mari părți a publicului nostru de-acasă, prindem această ocaziune, cu o plăcere nespusă, spre a lămurii, tuturor celor ce iubesc idealurile progresului, trebuința neînlăturabilă a unei vieți sportive românești.

Mișcarea noastră sportivă, când s'a cristalizat și a luat o formă concretă — în toamna anului 1912, — corespundea deja unei necesități, deoarece pe atunci aveam un număr respectabil de studenți români cari în lipsa unei vieți sportive românești, și în urma imboldurilor lor interne de-a face sport, au fost nevoiți să se înscrie în cluburile străi-

ne ale capitalei ungare. În arderea cultului sportiv acești fii ai neamului nostru au creat un tip nou de student român, atât în privința concepției de viață, cât și în privința exigențelor lor sufletești. Deoarece românimea nu avea încă instituțiuni sportive, ba fiindcă lipsea la noi chiar și opinia publică în ce privește menirea epocală a sportului, — părea îndejuns de motivată teama Românilor de bine cari în fiecare clipă pierdută în nelucrare vedeau expresiunea de-a nu face nici când nimic pe acest teren atât de modern. Ne-am dat seamă că pentru aderenții sportului se stinge importanța societății noastre, aproape pur literară, și că tot mai mult se încălzesc pentru cluburile lor BEAC și MAFC. Ne sângera inima când îi vedeam în mijlocul arenei prestând cu suprema încordare a capacităților lor evoluții primordiale, luptându-se sincer pentru colorile clubului lor și pentru înălțarea *sportului unguresc*. Noi cei de aproape, noi cei puțini, aveam satisfacțiunea noastră pentru cercul nostru mic dar ziua următoare toată tabăra ziarelor din lumea întreagă înregistra o nouă învingere a reprezentantului rasei ungurești (!) asupra reprezentanților altor rase cari au fost învinși sau scoși de pe arena măsurării! Fără o opinie publică instruită în direcțiune sportivă degeaba am fi plasat o scurtă informație la ziar despre învingerea unui Român, căci peste un lucru pe care nu-l înțelege și nu-l simte marele public cetitor, s'ar fi trecut tot deatâtea ori la ordinea zilei ca și cum se trece fără atențiune asupra unor descripții a receptorului ameliorat de telegrafie fără fir.

În acest chip era evident că prestațiunile

atât de escelente ale fraților noștri ridicau valoarea și chemarea sportivă a unor cluburi străine. Dar nu gelozia noastră pentru progresul acestor cluburi a avut importanță decisivă asupra atitudinii noastre de mai târziu ci mai mult pericolul evident și amenințător care tenta să întunece în inimile colegilor noștri sentimentul pentru aceleași aspirațiuni românești, pentru devizele acelorasi principii ale noastre.

Astăzi este lucru clar că cei dela putere simt unanim și sunt solidari a susține că tocmai instituțiunile cele mai moderne, mai noi sunt chemate a desnaționaliza mai de grabă unitățile aparținătoare naționalităților din țară. Toate atitudinile de până acum arată că cei sus puși înțeleg în acest chip chemarea conducerii scopurilor mai înalte ale ideii de stat național.

Din efectele acestei atitudini nu vreau să amintesc decât ceea ce cade în cadrele chestiunii sportive. Și aici e destul să amintesc că cei mai însuflețiți pentru sportul unguresc și totodată cei mai prodigioși luptători sunt Schlosserii, Rumbold-ii, etc., dintre Nemții țării, — întocmai ca Faczina, Thomka etc. dintre Slovaci de sub coroana sf. Ștefan. Aceștia au lepădat deja decorurile descendenței lor tocmai prin însuflețirea ce îi leagă de sportul unguresc, care i-a scos la iveală și care la tot pasul îi glorifică.

Acum ar urma pe aceeași cale Români noștri. În acelaș proces, cu acelaș scop final și cu aceleași faze interinale. Dacă am lăsa... atunci da. Mulțumită însă vitalității noastre atât de probate, și darului de-a simți apropierea și mărimea pericolului, s'a ridicat la cel

Cântărețul.

I.

L'am cunoscut într'un local de noapte,
Intr'un ungher stând la o masă singur....
Era târziu și mare gălăgia....
Urla orchestra și urla localul
Și toți urlau cu furie de bestii
Tâmpiți de tot de nebunia cârnii....
O fată sta 'ntre doi bărbați la masă
Și vin de purpur spumega 'n pahare,
Iar cel mai tânăr luându-i pantofiorul
Il folosea 'n loc de pahar strigând
Și-apoi râdea tichnit privind vecinii....
De pe pereți priveau sever la ei
Răsboinicii vechi din țările de nord
Și rumeni franciscani, luând lacomi bere.
Acolo l'am văzut întâia dată
Pe tristul cântăreț la o măsuță.
Slăbit de rătăcirile nocturne,
Intre figuri ciudate și brutale
Perdut-a anii albi, pierdut-a totul....

II.

Plecă din țara lui spre-o lume nouă,
Spre-ale luminii vaste metropole,
Plecă s'aducă 'n țara lui Știința
Mai scumpă ca grămețile de aur....
Plecă s'aducă 'n țara lui Știința,
Plecă cu suflet bun de-anahoret,
Indrăgostit de greul muncii sale....

Inchis o vreme în biblioteci
Credea să aște fericirea lumii
Suprema țintă îi era: Progresul,
Se amăgea cu vecinica-i minciună
Și toate le vedea trandafirii,
Căci el vedea o lume care nu e
Și amăgirea-avea să mi-l sugruma.....
Suprema țintă îi era: Progresul
Și 'n el credea să-i înflorească țara.
Căci nu știa că trenurile negre
Și cântecul Civilizației noastre
N'aduc în țară nici o fericire.
Cu mii de ani înaintea ăstui secol
Trăiau mai rău sârmanele popoare?!
Eu cred că nu și-așa volu crede 'ntr'una,
Așa crezu eroul meu la urmă
Și-așa crezu el pân' l-a 'nchis mormântul.
Munca de dimineața până seara
Și-și îngropa între volume anii....
Dar Indoelile-l munceau adese.
Se întreba de rostul astei lumi,
Dar în zadar tot întreba viața....
Răspunsul se 'nțelege 'n mii de feluri....
Oracol nou, minciuni mai vechi cât vremea.
Priveliștea vieții-l amărea,
Il tulbura scârboasa ei mocirlă
Și-așa-l răpiră gânduri de revoltă,
Demoniace patimi de distrugeri
Și-atunci Știința și-Arta înaintea-i
Rămaseră un lux ce-ades corupe
Un lux care desfată pe puternicii,
Când se întind în moile fotolii

Fumând în albe ore după-amează
Scumpe țigări pe-al căror preț puteare-ai
Să dai unei familii bună hrană
Intr'o divină zi de sărbătoare,
Așa credea chinuitoarea-i viață,
Cu întrebări ce nu primea răspunsuri,
Cu întrebări, cu gânduri ce-l sugrumă
Căci nu avea pe nime să-l asculte
Să-și ușureze creerul de ele....
Avut-a prieteni, dar erau departe
Departate într'o țară 'n orient....
In cărți doar mai găsea el mângăere
Căci sămănau cu sufletul lui bolnav.
Ingreuiat de gânduri uriașe, el nu putea nimic
[se 'ndeplinească,

Că'n Sufletul lui triumfa Negarea
Și demoni își aveau în ea lăcașul.
Din leagăn soră-i fu 'ncăpăținarea
Ce n'a voit să știe de poruncă
Și mai târziu când învăța la școală
Destrăbălarea 'n vorbe și 'ndrăzneala
L'au răsplătit c'o lungă odisee,
Purtându-l neîntrerupt din școală 'n școală.
O viață plină de-aventuri amare,
Avea pe urmă ce să-i amintească....
Amante dulci cu-obraji de trandafir
Cu mânilor 'nflorite de inele
Toate-i lăsară amintiri neșterse,
Dar toate l'au uitat când într'o zi
Căderea i-a trecut barbară pragul.
Viața-și începu amar tortura
Și el era o victimă ciudată....

dintâi glas de chemare o falangă respectabilă care a înțeles corect situațiunea și a aprobat toată acțiunea de salvare și de conservare, dela primul pas până în cel mai mic amănunt al zilei de azi. Intre toate însă, mai multă animație a stârnit acel moment important al mișcărilor noastre sportive, când societatea „Petru Maior” a hotărât într'un singur glas să cheme în cadrele ei de organizație pe acești fii ai neamului, dându-le posibilitatea să poată cultiva în societatea colegilor de viață românească toate acele evoluții sportive, pentru cari se simt robuști și talentați.

Așa stând treburile reiese că în memoria adunare din chestiune s'a adus o amplificare de program care răspundea unei necesități. Nu vrem să spunem vorbă mare, dar astăzi simțim până la unul, că această amplificare de program are însemnătate nu numai pentru studenții din Budapesta, ci mișcarea sportivă pornită aici are importanța ei declarată pentru generațiile viguroase ale întregului nostru neam. Atâta inimă s'a pus în serviciul acestei cauze și atâta animație și uimire a adus între noi, încât efectele mișcării nu puteau să nu treacă și la publicul nostru mare, care a avut totdeauna cea mai prietenească atențiune pentru cauzele studențimii. Zilnic ne vin aprobări din toate părțile și cu atât mai mult ne convingem că mișcarea pornită a răspuns unei necesități.

Încât am reveni asupra temerii dlui Constant că o tinerime sportivă nu ar fi pregătită în grad atât de însemnat pentru ridicarea iubitelui nostru popor, — care ne-a fost pururea cel mai sfânt ideal pe această lume, — cred că e mai ușor a răspunde. La fiecare ocaziune când am ieșit înaintea iubitelor noștri cetitori cu graiul propagandei noastre, am accentuat și am avut chiar o unică idee fundamentală, anume că dela o viață sportivă noi așteptăm o regenerare a energiei, a vitalității, a sănătății și a tuturor însușirilor, cari fac din tinerimea unui neam un grup rezolut, șovinist și deci convins de reușita finală a principiilor și a idealurilor sale. Rog pe d. Constant să-și ridice ochii dela cele pământeste și să își treacă pe dinaintea ochilor săi sufletești acele dorințe și scopuri, cari s'au

scris în decursul iernii acesteia în chestiunea viitorului sport românesc, și oare atunci nu va simți că în aer s'a coborât un miros de primăvară, un ferment de vâjnoșie și un cutremur de energie: *toate aceste venind din pieptul unei tinerimi care dorește să fie mai isteată, mai rapidă pentru neamul său decât au fost acei cari ne-au premers.*

Moartea a cules din rândurile neamului nostru multe victime și voim să-i venim de hac în viitor: sunt cei ce au succumbat sub loviturile morburilor, apoi cafegii, bețivii, pasionații și înstrăinații, iar noi dorim să ferim de acum de sbuciumările lor inima, și așa atât de îndurerată, a unui neam care a fost să aibă prea multe dureri și prea puține momente de glorie.

Am spus și simțim ceea ce spunem.

Budapesta, 21 Februarie n. 1913.

Sportivii români.

Finita la comedia. Ieri comisia electorală a terminat desbaterile reformei electorale. Comisia a făcut numai modificări neînsemnate, greșelile le-a lăsat însă neschimbate. Dar lucrarea acestei comisii n'ar fi câștigat importanță nici în cazul când ea ar fi făcut modificări mai însemnate, decât cele făcute, deoarece întreg proiectul guvernului, se știe, este o adevărată bătaie de joc, o despoiere de drepturi nu mai puțin rușinoasă ca cea de până aici. Intre altele, în procedura electorală, alături de președintele alegerii subprefectului i se dă putere nelimitată. Chiar și dreptul președintelui asupra forței brațiale este pus în nex cu acelaș drept al subprefectului. Grava importanță a acestei dispoziții se va învedera numai cu prilejul statificării administrației, când subprefectul nu va fi un organ subordonat al comitatului, ci al guvernului. Apoi, subprefectul nu va mai fi subordonat președintelui de alegere, ci va fi un organ coordonat acestuia, a cărui opinie în senzul legii va trebui în multe privințe consultată. Dreptul de a permite ținerea adunărilor populare aparține sferei subprefectului de stat.

În privința votării secrete primul-ministru Lukács nici ieri n'a făcut vre-o modificare. Un guvernamental a propus sporirea numărului circumscripțiilor electorale, un altul, *Szász Károly*, a propus eludarea totală a votării secrete.

Iar *Lad. Lukács*, Solomonul modern, a decis că până la desbaterile p'eneră să rămână proiectul în forma lui originală, iar modificarea în această privință, conform propunerilor lui Blánár sau Szász K., o face p'endentă de greva generală a muncitorilor.

Se pare însă că domnia cabinetului Lukács va fi de scurtă durată și că numai injecțiile artificiale ale ministrului de externe îi mai pot dungi agonia. În răutățirea situației externe va împinge din nou în primul plan căderea guvernului. În cunoștiința acestui fapt guvernul urgitează acum desbaterile proiectului de reformă electorală în cameră. Evenimentele vor trage, să sperăm, o dungă categorică peste planurile lui meschine.

Retragerea comandantului marinei. Se anunță din Viena: Cu ziua de ieri amiralul conte Montecuccoli s'a retras din postul de comandant al marinei. Agendele secției marinare le va rezolvi în mod provizoriu viceamiralul Kusti.

Viltoarea ședință a camerei magnaților, se va ține în 25 c. la orele 4 d. a. când se vor desbateri proiectele de lege votate de camera deputaților.

Noii membri în camera magnaților. Maj. Sa, la propunerea consiliului de miniștri, a numit cu data de 17 Februarie 4 noi membri în camera magnaților: pe baronul Stefan Burian, consilier intim și fost ministru de finanțe, pe Iosif Hajos, camerier reg. mare proprietar și președinte al băncii Pesti Hazai Takarékpénztár, pe Dr. Francisc Heltai, noul primar al capitalei Budapesta și pe fabricantul Nic. Zsolnay.

Acordurile comerciale cu statele balcanice. Ni se anunță din Viena: Ieri, Vineri, au sosit aici miniștrii ungari Teleszky, de finanțe, Beöthy, de comerț și contele Serényi, de agricultură, pentru a termina desbaterile cu colegii lor austrieci în chestia acordurilor comerciale ce se vor încheia cu statele balcanice. În consiliul comun ținut în zilele trecute s'au stabilit în general principiile în baza cărora să se încheie aceste acorduri și de data aceasta miniștrii vor avea să dea deciziuni-lor aduse forma unei înțelegeri definitive.

Satanic azi, ne 'ncrezător în sine,
Mâne pios ca un monah la rugă....
Sătul de tot ce 'ncântă lumea noastră,
Că'n toate s'a 'nșelat și nu voia
Să retrăiască ce-a trăit în lacrimi,
C'atât venin s'a adunat în trupu-i
De-ar fi putut să 'nvenineze lumea.....
Acasă 'n odaia lui săracă
Zăceau cărți multe ce-ascundeau în ele
Poezia și 'nțelepciunea toată
Și colorata nebunie a lumii,
Dar nu citea nimic, în creer toate
Răstrănte își pierdeau orice 'nșeles,
Căci în oglinda 'n care se vedeau
Deșertăciune și-a lăsat pustiul
Și nu era nimica pe pământ
Să înflorească anii lui de peatră.
Pe un părete atârna o cadră:
Portretul revoltatului Lord Byron
Adus de peste mare din Elada,
Iar lângă masă un portret de fată,
Portretul unei blonde florentine
Zimbea duios din rama-i înflorită....
O întâlni odat' la o serată....
Icoană a supremei frumuseți
Visată de-un poet oriental,
Ori într'un vis al marelui Shakespeare.
Cânta duios divina florentină
Un cântec mai frumos ca țara ei,
Un cântec ce e însăș fericirea
Sau poate și mai mult decât atâta
Și pentru ea uitase vana-i artă

Și se uitase pentru ea pe sine.
N'avea Italia cadre prin muzee
Cu ochi ca voluptoasa florentină....
Și-ar fi pierdut Da Vinci 'n preajma-i prețel,
Și-ar fi negat copilul Rafael ce plăsmuise 'n zi-
[lele lui albe.

III.

Trecură zile 'n șir cum trece-o oră
Și într'o după amiază fără soare
Plângea o sonatină 'n buduaru-i
La dulcele-i clavir de abanos,
Pe când cameriera cu sială
Intră și-i spuse, că întreabă-un domn
De-i cu puțință să-i vorbească ceva....
Ea tresări.... obrazii-i înfloriră
Și-uitându-se 'n pământ îi zise: „Intre!”

IV.

Trecură luni la mijloc și într'o seară
Un yacht plecă din portul fără lume,
Ei amândoi stăteau pe bord de-o parte
Privind pierduți pe 'ntinderea albastră....
Trecea grăbit pe marea 'ntinsă yachtul,
Doios ca anii lor, ca visul clipei
Când te pornește făr' să știe unde....
Stăteau pe bord unul lipit de altul,
De-asupra lor sta fericirea pază.

V.

Trecură ani și ani și 'ntr'un oraș
Într'un oraș pe-un tărâm pustiu de mare.

Venea în port din când în când spre seară
Un om misterios în haină neagră....
Hamalii îl priveau ciudat și vorbe
Curgeau pe socoteala lui în taină....
Cu el purta de-apururea o carte....
Era oare Divina Comedie
Ori Biblia pe care 'n anii tineri
O socotea naivă și banală?!....
Nu-i cunoștea povestea încă nime
Decât fermecătoarea florentină,
Ce-l părăsi, căci o chema viața.
Nimic nu se știa 'n oraș de el
Atâta doar, că 'n nopțile târzii
Scria mereu într'un caet, scria
Scria mereu și-apoi stetea pe gânduri....
Își îngropa în file albe viața
S'o lase celor ce-or veni în urmă
S'o spună celei ce 'n alcov de purpur
Își culcă voluptățile și visul.

VI.

Bolnav, într'o dimineață de Octomvrie
Intră 'n biroul unui director de teatru
Un biet străin în simplă haină neagră
Și salutând i-'ntinse-un manuscris....
Zimbând șiret rămase directorul
Apoi c'un gest de protector îi spune
Ca hotărât în cea mai scurtă vreme
Își va primi răspunsul cuvenit....
Nepăsător plecă apoi străinul
Cu ochii grei, cu brațele în jos.
Acasă-l aștepta mizeria neagră.

Conferința învățătorilor români din Cluj.

Completăm cele apărute în numărul nostru de alaltăieri despre conferința din Cluj a învățătorilor români de ambele confesiuni, cu publicarea *memoriului* votat de conferință și încredințat unei comisii spre prezentare I. I. P. S. S. L. L. mitropoliei de Blaj și Sibiu. După cum ni se vestește comisiunea a fost primită în audiență de ambii capi ai bisericilor române, cu deosebită atenție și s'a promis ajutor pentru realizarea cererilor îndreptățite ale învățătorilor români. Memoriul a fost adresat și unor deputați români. Il publicăm aici în întregime:

Excelența Voastră,

Delegații reuniunilor învățătorilor români de ambele confesiuni, întrunindu-se la 2 (15) Februarie a. c. în Cluj, într-o conferință, cu scopul să ia poziție față de proiectul de lege despre regularea salarelor învățătoresci, ce frământă și pune într-o îngrijorare de tot seriosă și pe învățători, dar și pe susținătorii de școală din țara întreagă, cu deosebit respect și din încredere fiiască în forurile înalte ale acestor biserici, au luat hotărârea ca să Vă prezenteze în momerand doleanțele învățătorilor confesionali ai acestor două biserici, cari lucrează la mântuirea aceluiaș popor românesc din iubita noastră patrie și să Vă roage respectuos să înaintați la timp plânsorile învățătorilor, redactate în alăturare și special pentru Excelența Sa Domnul Ministru al cultelor și instrucțiunii publice.

Aceste gravamene ale noastre sunt:

1. Față de avansarea în salariu, proiectată în paragrafi 5, 6 și 10, care e contemplată a se face prin evaluearea din partea inspectorilor de stat și confesionali. Această evalueare, în împrejurările noastre, poate ușor fi condusă și dintr-o parte și dintr'alta de motive financiare, sau personale, sau chiar politice și astfel considerantele pur școlare pot fi sacrificate altor considerante străine de școală, ceea ce ar atrage demoralizarea noastră.

Forurile controlătoare au destule alte mijloace de a disciplina pe cei neglijenți ori pe cei cari nu au o ținută școlară și socială conform chemării lor, nu de-adreptul detrage dela gura familiei. E deci și neumană această măsură grea pentru eventuale întrelăsări, ce pot deveni trecătoare. Prin urmare ne rugăm ca

dispozițiile paragrafilor acestora cu evaluearea și cu meritele să se șteargă, rămânând ca învățătorul numai prin sentință disciplinară ridicată în valoare, să poată fi împiedecat de a înainta din o clasă de salarizare într'alta, iar în lipsa acesteia, să înainteze automate.

2. Cu privire la durata timpului de serviciu, recerut în proiect, pentru înaintarea în clase și în gradații, ne plângem, că nici noi învățătorii nici învățătoarele confesionale nu suntem tratați asemenea învățătorilor de stat, deși facem tot acelaș serviciu fără și depunem cei puțin aceeași activitate și osteneală, atât noi cât și colegele noastre, în serviciul instrucției publice. Ne rugăm dară a interveni ca să se schimbe dispozițiile acestui paragraf astfel, ca și învățătoarele să intre în clasa a III-a de salarizare deodată cu învățătorii, iar în gradații să înaintăm și noi, ca și învățătorii de stat, tot la 4 ani.

3. În § 6 al acestui proiect se stabilește re-lutul de cortel al învățătorilor confesionali așa, că noi și la 40 de ani de serviciu primim re-lutul ce-l are învățătorul de stat în anul al 2-lea de serviciu. Disparitatea aceasta ni-ar cauza dureri sufletească cu deosebire unde suntem într-o comună cu colegii dela stat. Cererea noastră ar fi dară ca re-lutul de cortel să fie și pentru învățătorii confesionali asemenea ca pentru cei de stat, iar dacă confesiunea susținătoare de școală din lipsă de mijloace, sau unde nu are cortel în natură cu dimensiunile recerute și cu deosebire la orașe n'ar putea servi acest re-lut, să-l dea statul.

4. § 24 al noului proiect de lege dispune ca emolumentele pentru serviciul de cantor al învățătorului confesional să se compute în salariu, dacă salariul stabilit de susținătorul de școală e mai puțin de 1000 cor. În § 23 se zice însă că în venitele învățătorului de stat nu se pot computa și competențele, ce eventual le primește făcând servicii de cantor. Am dori ca nici nouă să nu ni se socotească în salariu venitele cantorale.

5. Ajutorul familiar, ce l-au primit învățătorii de stat, ne rugăm să ni se dea și nouă în formă de ajutor de stat.

6. Timpul de serviciu înainte de 1893 nu se ia în considerare la avansarea în salariu, în proiectul acesta de lege, nici pentru un învățător, ceea ce constituie mare nedreptate față de toți învățătorii, cari au servit peste 20 ani. Fiindcă învățătorii, cari au mai mult de 19 ani de serviciu sunt mulți și formează grupa celor cu familie grea, deci mai greu atinsă materialiceste, dorim ca dispozițiunile cuprinse în paragraf 27 ale acestui proiect să se modifice astfel:

Învățătorii, cari înainte de 1 Octomvrie 1893 au servit 5 ani să se împărțesească de un adaus personal de 200 cor. anual, cei cu 10 ani de 400 cor., și cei cu 15 ani de 600 cor. din par-

tea susținătorilor de școală, ori prin ajutor de stat, computabil la fondul de penzie.

7. Făcându-se schimbare în salarizarea învățătorilor, ne rugăm și pentru învățătorii pensionați înainte de 1 Iulie 1907 precum și pentru văduvele și orfanii de învățători, să se compute diferența pentru timpul de serviciu conform noului proiect de lege și diferența să i se lixvideze.

8. Una dintre plângerile cele mai greu simțite ale învățătorilor confesionali noastre este încassarea și lixividarea neregulată a salariului. Poporul de rând românesc își plătește toate dările de stat și comunale resignat și fără multă vorbă, numai când ajunge să plătească cultul, prea adese se revoltă și își varsă amarul în proteste și în amânări și pentru celelalte sarcini. Atacurile ce le suferim și noi și școala, deci cultura, în asemenea împrejurări, credem că s'ar putea evita, dacă repartiția cultului s'ar încassa riguros și deodată cu darea directă, iar învățătorul să-și primească salariul regulat și anticipative dela organele bisericesti, — împrejurarea care l-ar face să-și vadă de lucru în liniștea sufletească ce o reclamă natura oficiului nostru și cu rezultatul dorit de toți.

9. În fine înzistăm și în calitate de membri ai organismelor noastre bisericesti, ca § 28 al acestui proiect, să se modifice așa, că învățătorii cu plânsorile ce le au față de susținătorii de școală, în prima linie să se adreseze la forurile confesionale și dacă acelea în termen de 30 de zile nu i-ar delibera cauza să se adreseze comisiei administrative.

Expunând în cele premerse gravamenele mai principale și cari ne ating mai simțitor și pe noi și școala confesională românească, cu care ne identificăm, repetăm cu umilință rugarea noastră, ca să interveniți de grabă, încă înainte de a se începe desbaterea proiectului în dietă, la Excelența Sa Domnul Ministru, precum și la toate locurile competente, pentru schimbarea și îndreptarea măsurilor din proiect, luate în paguba noastră și a școalelor românești ale amândurora confesiunilor și semnăm

Cluj, la 2/15 Februarie 1913.

Cu adânc respect fiesc:

Clement Grivase, m. p., president. Constantin Liuba m. p., notarul conferenței. Mihai G. Crăciun m. p. Teodor Muresan m. p., delegați.

Cronică din Budapesta.

Nizuinți artistice la „Petru Maior”. — Serata soc. „Petru Maior”. — Pregătiri pentru o petrecere de lăsată secului.

Anul acesta e un an de înviore, de muncă stăruitoare în analele societății „Petru Maior”. Entuziasmul studenților îl putem ceti din frumosul număr de membri ai societății (145), cum nu s'a putut însemna niciodată până acum. Iar zelul, cu care muncesc membrii prin manifestări de toate ordinele e uimitor. În anul acesta — după cum s'a anunțat în coloanele aceste — prinde a se realiza o societate sportivă; s'a reînființat corul societății din dorul de a se cultiva fiecare pe sine și mai ales de a se cultiva muzica națională. Tot pentru o satisfacere a nizuințelor artistice s'a înfiripat în anul acesta, și o orhestră compusă din membrii societății.

Aceste începuturi bune de muncă și-au aflat ecoul mai ales în sânul coloniei, care poartă un interes tot mai viu față de producțiunile societății, dând uneori chiar concursul pentru o reușită mai bună a acestora.

Astfel la ultima serată aranjată de societate întru pomenirea patronului său Petru Maior, au luat parte activă și d-soarele Gaby și Zoita

Ce-avea în scurtă vreme să-l ucidă
Ori să-i deschidă o ușă de spital....
Viziunile sfârșitului grozav
Se răsboiau în craniul lui de fier
Și creurul îl colorau cu sânge.

VII.

Urla pe stradă vântul ca un monstru
Și el zăcea 'n pat cu ochii stinși
Pe masă lângă pat dormea o carte,
Boala-i rodea mereu plămânii putrezi
Și orele treceau chinuitoare....
Aceleași viață, pentru veci aceeaș
Aceleași desfătări din greu plătite
Acum ori mai târziu, căci Viață
Nu poate rămânea nici când datoare.
Eroul meu plăti prea scump viața....
Dar ce i-ar ajuta de-acum revolta-mi?!
De-alungul străzilor în tot orașul

Vorbește pe placarde al lui nume,
Vorbește trist răsplata lui postumă....
Demoniaca tragedie-a lui
Azi trece prin decoruri teatrale
Și-și plimbă grav pe scenă, nebulia.
De patru seri aplause turburate
Și lacrimi umplu marele teatru
Unde n'tr'o loje în întâia seară
A leșinat de plânsete-o marchiză
Cu ochi de-azur, cu-obraji de trandafir.
De patru seri aplause 'n furtună
Acopăr drama unui muribund,
Acopăr drama unui biet nebul....
De patru seri în marele teatru
Stăpân este Satana și-un nebul.

A. Cotruș.

The Maschine Gas Ltd.

Cea mai confortă și mai frumoasă luminație pentru vile, stabillmente, farmacii, hoteluri ospătării, etc. 1 oră de 1000 flacăre de lumină 8—10 fleri.

Agenturi principale în Ungaria și Austria:

BENE și WEIN

ingineri mecanici diplomați. Birou tehnic în BUDAPESTA, IV., Harisbazar 2. sz. Plănuiesc și execută totfelul de aranjamente și instalări de luminat. (E 368—

Mezei. Dșoara Gaby Mezei ne-a delectat cu o „Staccato-polca” de R. Mulder și cu „Ce te legeni codrule” de Scheletti. Vocea drăgălașă, execuția artistică a stărnit furtună de aplauze astfel, încât dșoara Saby Mezei se văzu silită să ne mai cânte o doină. Tot atât de alese au fost și prestațiunile artistice la pian ale dșoarei Zoia Mezei.

Mai sunt de remarcat „Cuvântul festiv” al dlui G. Comșa, vicepreședintele societății, care cu multă energie ne-a reîmprospătat faptele aceluia bărbat setos de muncă, iubitor de neam și adânc înțelegător al rosturilor noastre, și conferința dlui Vasile Stoica în care ne arată viața și însemnătatea operei lui Petru Maior.

Ce ne bucură și ne interesează mai mult pe noi, sunt prestațiunile corului condus de dl Pătrașcu. Progresul vădit ce-l face dela înființarea lui, la serata aceasta s'a observat mai bine. Zelul coriștilor și gustul cu care sunt alese bucățile ne satisfac pe deplin speranțele, ce le-am pus la înființarea lui. De astădată a cântat 4 bucăți a patru compozitori români: Vidu, Porumbescu, I. Murășianu și Bena. Îndeosebi „Ochiul” dlui Bena și „In pământ” al dlui Iacob Mureșianu au stărnit aplauze vii.

Deocamdată societatea face pregătiri întinse pentru petrecerea împreună cu concert ce o va aranja la începutul lui Martie. Corul ține repetiții dese pentru o producțiune, poate că și mai superioară celor de până acum. În alegerea bucăților se simte și o influență a gustului maestrului Dima. Anume se încearcă să se cânte „Pribegia Normanilor”, o compoziție puternică, dramatică a lui Bruch, pe care corul dlui Dima a cântat-o mai întâi anul trecut la Brașov, unde a stărnit o deosebită admirație.

Pe lângă acestea se vestește, că vom fi surprinși și cu câteva doine cântate din fluer. E cât se poate de bine venit o astfel de surprindere. Din nici un instrument nu răsună doina mai dulce și mai duioasă, mai adevărată ca din fluer.

Petrecerea aceasta va fi un moment deosebită importanță pentru societate, mai ales pentru că acum pășește pentru prima oară înaintea publicului orchestra societății. Va fi un jubileu dat de tinerii de azi, pentru sărbătorirea biruinței lor. Vor tresălta de bucurie sufletele tinere simțind, că au făcut un lucru bun, că au ascultat îndemnul entuziaștilor întemeietori ai societății și le-au dus la îndeplinire și această ultima dorință.

E de-o deosebită importanță înființarea orchestrei. Ea fiind totodată și o dovadă a spiritului înalt de cultură, care stăpânește sufletele, mai înseamnă și o viață reculegere și o unitate superioară a sufletelor. Superioritatea această culturală se va fi manifestat sporadic și până acum. Dar trăia izolată în forțele indivizilor singuratici, fără nici un folos pentru marea mulțime. Reunirea acelor talente, înseamnă că s'a trezit în suflete conștiința propagandei, a datorinței ce o are fiecare de a împărtăși și pe alții, mai puțin favorizați de împrejurări, cu binefacerile artei. Fără sprijinul muzicii străduința de a se lucra la cultivare cât mai intențată în sânul societății avea rezultate foarte micșorate. A fost o necesitate să se înființeze corul și orchestra. Și cu toții așteptăm cu nerăbdare și rezultatele orchestrei, după ce corul ne-a dovedit, că și înțelege chemarea.

A. Cr.

Să nu vinzi scump, dar să târguiești ieftin.
Acesta este secretul succesului nostru.
Cui îi trebuiesc dar
**mobile frumoase, ieftine
și bune**

No 223-100

Cronică brăileană.

Industria morăritului. — Comerț. — Impresia în public de înaltă trădare a căpitanului R. Goliescu. — Hamlet cu artiștii Teatrului Național din București. — „Prima sărutare” cu compania lirică Bărcănescu. — Balul Ligei Culturale.

Brăila, 19 Februarie n. 1913.

Industria morăritului e în floare în portul nostru, fiind cel mai potrivit pentru exportul făinei. — Brăila e centrul către care tind toți agricultorii pentru desfacerea grânelor, dând astfel posibilitate morarilor de a găsi la îndemână stocuri importante de grâu, pe prețuri influențate de speculațiune; pe cari le înmagazinează în silozurile fabricii sau a docurilor. Combustibilul suficient, taxele de transport reduse etc. sunt condițiuni primordiale ce fac ca industria morăritului să ia la noi o întindere foarte mare. Brăila posedă fabrici mari, construite după cele mai noi sisteme, anume Violatos, Frații Galiazato, Valerinos et Lichiardopol etc. precum și altele mai mici. Grânele de tot felul stând la îndemână morarilor, cu ajutorul mașinilor perfecționate sunt amestecate, dând astfel făinuri bogate în gluten și albeață. Frumusețea, activitatea, dezvoltarea și întinderea morăritului în orașul nostru sunt condiții ce îi urecă cu mult nivelul industrial și comercial. Cu cât se vor înmulți fabricile de făină, cu atât vor rămâne mai mulți bani în țară. Câștigul pentru agricultori, morari, lucrători, ingineri, etc. în general va fi foarte mare. Cu ocazia aceasta a mintesc că grânele ce le exportă susnumitele fabrici concurează cu multă ușurință toate făinurile știute fiind și recunoscută superioritatea grânelor noastre, cari spre nenorocul nostru, astăzi, se exportă brute în Ungaria, Austria, Italia, Franța, Anglia, Belgia, Olanda, etc. și alte centre comerciale, unde statele în chestiune prin industriașii săi le transformă în făinuri „ugurești”, „englezești”, „italienești” etc.

Comerțul de cereale a intrat într-o fază de amortire completă, care va dura după toate probabilitățile mult timp. Zilele trecute îmbunătățindu-se timpul, mulți sperau să poată continua operațiunile de încărcare pentru Sulina, unele șlepuri au și început a încărcă, însă vremea s'a schimbat, s'a înăspriț, sloiurile curg, pe Dunăre e liniște!...

Fapta nedemnă, de înaltă trădare a căpitanului Rodrig Goliescu, e viu comentată și desaprobată cu mânie desperată de toată lumea, cu atât mai mult în momentele actuale. Cinstiți să fie toți aceia ce și-au făcut datoria către patrie, apărind-o contra ăstora fel de tipuri ce și vând onoarea și patria care l'a primit cu bratele deschise, întocmai omului căruia i-ai făcut bine și de acolo te fură, chiar atunci când poartă rangul de căpitan.

O veste ce va stârni senzație este desigur reprezentanța anunțată de dl Ar. Demetriad, cunoscutul societar al Teatrului Național din București, împreună cu colegii săi, cari vor reprezenta marea succes al actualei stagiuni. „Hamlet”, celebra tragedie a lui Shakespeare. După cum ne spun gazetele și revistele bucureștene, dela marele Grigore Manolescu, artistul ce a purtat cu faimă arta românească în străinătate și care a întrupat într'un chip desăvârșit pe Hamlet, repet dela el încoace cel mai bun și mai omenesc e Ar. Demetriad. Publicului brăilean îi plac lucrările serioase — comediile mai puțin — și mai puțin tragediile în versuri!... Dar, când e vorba de Hamlet, se schimbă socoteala! Pe rînd au venit maestrul Nottara, State Dragomir, Const. Mărculescu încălzind de nenumărate ori cu ființa și arta lor publicul nostru, l'au vrăjit cu frumusețea versurilor și talentul lor, l'au făcut să sufere și să trăiască o pagină dureros de tristă, viața intransigibilului Hamlet. Astăzi stim numai din cele auzite și scrise că alți doi prinți ai Danemarcei reportează succese pe scena Teatrului Național: Tony Bulandra și Ar. Demetriad. Primul tânăr și distins a plăcut. Al doilea Ar. Demetriad, a cuce-

rit publicul, și presa, fiindcă l'a studiat mulți ani și ca o răsplată a muncii depuse publicul și presa îi deschid bratele și îl primește așa cum merită un print al Danemarcei, Hamlet-Demetriad omenesc, frumos și reușit redat.

Marti 5 c. compania lirică Al. C. Bărcănescu a reprezentat pentru prima oară în orașul nostru delicioasa operetă „Prima Sărutare”. Muzica de H. Berte în care au reputat frumoase succese doamnele Virginia Micioara, eminenta noastră primadonă, Virginia Graur, dnii P. Ghimpeanu, neîntrecutul comic C. Tănase, pe care publicul l'a aplaudat la scena deschisă deoarece un gest, o vorbă spusă de el stărnesc hohote de răs în întreaga sală. Orchestra completă, condusă cu multă pricepere de maestrul Frank, corul compus din cele mai bune elemente vocale, au asigurat succesul premiei „Prima Sărutare” care va face desigur o serie interesantă.

Liga Culturală, a organizat un frumos bal la 2 c. v. cu costume naționale. Muzică, lume, dansuri naționale și câte și mai câte!... Nu insist, e destul să spun că s'a petrecut așa de bine, încât i-a apucat ora dimineața pe simpaticii adoratori ai dansurilor noastre naționale.

La Cinema Marconi s'a rulat filmele: Geniul rău sau incendiatorul, Puțul No. 313, Amor și sacrificiul, Răsbunarea femeii izultate, La Iluzion: Calea spinoasă etc., toate foarte îngrijite, cu subiecte instructive e a casselor Eclair, Nordisk-Copenhaga, Pathé-Frères etc. cari au atras un imens public.

Ion Borvizeanu.

A bania economică și politică.

Din lucrarea profesorului A. Baldaci dela universitatea din Bolonia.

(Continuare.)

Proprietatea se prezintă sub cele două forme opuse: mare și mică. Proprietatea mică se află în satele libere, cealaltă aparține beilor și e formată prin fermele mari. — În primul caz care e mai răspândit, dragostea pământului e cu mult mai mare decât în cazul al doilea concluziune logică de un interes mai mare a populațiunii.

Cu toate acestea se pot întâlni enorme întinderi de terene necultivate și inproductive, fie în mod esențial din cauza nepăsării oamenilor sau din cauza abandonării pământului neglijat de toată lumea în frunte cu guvernul.

Grâul și cucuruzul sunt principalele produse formând baza alimentațiunii albaneze, însă aceste două genuri de cultură sunt neegal repartizate după locuitorii comunelor, natura solului și clima. — Cucuruzul e preferit în fermele mari și dă loc la o mică exportatiune mai cu seamă în porturile Duratzo, Semani, Vallona și în câteva puncte a golfului Ambrace.

Grâul dincontră nu e aproape de loc exportat producțiunea ajungând abia consumațiunii. — De observat e că mai multe sate își epuizează adeseori proviziunile cu mult înaintea noiei recolte. Aceasta se datorește faptului, că grâul e mai puțin cultivat decât cucuruzul tocmai pentru că reclamă lucru mai mult. În sudul Albaniei, unde terenele sunt mai fertile, siguranța e generală și populațiunea dispune de economii și formează centre urbane numeroase; acolo apoi și cultura grâului e mai răspândită și dă loc la o mică exportatiune. Ovășul, orzul, secara sunt cultivate în proporțiuni foarte modeste în raport cu trebuințele. Urezul nu e cultivat decât dealungul câtorva râuri cari debor dează, și lasă apa stătătoare favorizând această cultură. Calitatea obținută e în general excelentă, ceea ce probează, că clima se potrivește minunat de bine. Cu toate acestea se preferă a importa orezul pentru a nu se trudi cu cultura lui.

Consumațiunea orezului fiind relativ importantă în Albania pietele furnisătoare mai cu seamă Triestul și Constantinopole trag avantajii de aici.

Bumbacul e cultivat aproape de un secol; în anumite regiuni crește foarte bine mai cu seamă în terenurile bogate în apă și cu aluviune în special

Să cerceteze pe

Székely és Réti

fabricanți de mobile

Marevásárhely, Széchenyi tér nr. 47

Chiar în interesul lui propriu.

Alegere mare în trusouri pentru mirese.

Vânzare în rate fără ridicarea de preț

dealungul părții de jos a râului Vojussa apoi în diferite localități din Musakija. Câmpurile de bumbac, sunt totdeauna bine întreținute, lipsite de ierburi stricicioase.

Religiunea musulmană contrară beuturilor alcoolice a împedat în Albania, perla Califatului, difuziunea viei. De aceea producțiunea vinului nu e corăspunzătoare trebuințelor mai cu seamă în centre, prin urmare se face un mare import de vinuri din Italia, Dalmația și din Grecia. Vinurile preferite sunt cele italiene obținându-se mai ieftin decât celelalte și cu prețuri minime de transport.

Maslinul constituie unul din produsele cele mai importante a agriculturii albaneze. Maslinele de Duratzo, Valona, Prevesa, Parga etc. sunt fără doar și poate cele mai renumite de pe toată coasta Italiei. În anumite părți cultura maslinului pătrunde în interiorul țării. Pe când maslinul a fost cultivat pe coastă de pe timpurile republicii Venetiei, în interior cultura nu a început decât în timpurile din urmă. Oleul albanez nu poate fi comparat celui italian din cauza sistemelor primitive folosite încă actualmente la prepararea lui.

Una dintre bogățiile principale ale Albaniei septentrionale o formează pădurile. În vilaetul Scutari Bojano până la Duratzo, dealungul coastei mocirloase și aluvionale cât și pe munți până la 1000 m. și mai bine deasupra mării, pădurea se întinde imens, ocupând imaginațiunea și vederea locuitorilor cari cu cugetul la comerțul de lemne și de cărbuni de tot genul, sperază într'un viitor apropiat la o rețea de drumuri și de comunicațiune spre toate direcțiunile, traversând acele regiuni, unde nimeni nu a pus piciorul. Când pădurile albaneze vor fi rațional exploatate un nou orizont economic va fi deschis pentru toată regiunea ilirică. Pădurile din nord cât și cele din sud pot furniza material excelent pentru construcțiunile navale, și au fost larg utilizate de flotele republicii Venetiei. Valorizarea pădurilor albaneze ar trebui să formeze baza programului economic care nu va întârzi a se impune popoarelor din țările orientale dela marea Adriatică și Ionică, astfel după cum a fost pentru țările din nord a Adriaticii orientale.

Un larg câmp de exploatare e constituit prin cultura de vite și prin produsele cari derivă de aici, cum e lâna și peiele. În această privință asemenea nu se află nici un fel de statistică, e însă un fapt adevărat că cultura de boi, capre, oi, și cai e în creștere continuă pe lângă toate obstacolele opuse în urma sistemelor primitive de cultură, prin dificultatea de a-și procura nutreământul în decursul perioadelor de secetă, prin lipsa absolută de igienă și de grijă în timpul epidemiilor.

Pescăritul nu datează decât de puțină vreme fiind exersat pe mare, pe lagunele coastei septentrionale, apoi pe râurile și lacurile mai mari din centru. Nu întâlnești decât încercări de exploatare prin sisteme învechite în partea lacului Scutari aparținând Muntenegrului, în câteva lagune din apropierea Duratzolui și a Vallonei, și în câteva împrejurimi dela marginea mării de ex. la Saint-Jean de Medua și în împrejurimile dela Prevesa. Dela Antivari la Prevesa plaja măsură 550 kilometri și bogăția aceasta în pește e egală celui din Dalmația.

Baza principală economică a producțiunii albaneze o formează arta păstoritului și agricultura, adevărată industrie e necunoscută în această țară obligată a-și apăra drepturile și existența sa etnică contra curselor inamicilor interiori și exteriori; comerțul trebuie să lupte contra greutăților tot mai mari și traversează o criză din care guvernul ar avea datoria să-l scoată, singurul mijloc de a restabili echilibrul pierdut și amenințat cu ruina. Comerțul albanez se face mai cu seamă cu Trieste fiind esențial austro-albanez, intermediorii de origine greacă sau albaneză residează la Trieste. Delă căderea republicii de Venetia, Austria se află în primul rang pe piața albaneză. La o mare distanță este ea urmată de Italia în cele două vilete de pe coastă.

Franta abia acum dispune a-și fixa pretențiunile economice în Iliria. Ea caută anume a-și crea o pozițiune privilegiată oferindu-și concursul la rezolvirea problemei comunicațiilor, a liniilor ferate și a postelor. O campanie franceză așa numită „L'entreprise des routes de l'Empire ottoman” a început deja construcțiunea câtorva drumuri și e pe cale de a studia mai multe proiecte. În anul acesta va fi deschisă pentru serviciul de automobile drumul Saint-Jean de Medua — Scutari, legând basinal lacului Scutari cu marea.

Portul de Medua va fi adoptat și mărit. Proiectul francez cuprinde scăderea nivelului lacului Scutari (30000 hectare de teren, din cari 8000 aparținând Muntenegrului, vor fi astfel cultivabile) apoi canalizațiunea râului Bojana dela lac până la mare. Vapoare de un tonaj mijlociu vor putea naviga și urca liber râul și lacul mai bine decât sunt în stare s'o facă actualmente micile vapoare austro-ungare și italiene muntegrene. Scutari va redeveni astfel după cum a fost în timpurile trecute un port de mare, aducând Albaniei de nord și Muntenegrului o dezvoltare extraordinară.

Capitalul francez va parveni fără îndoială să

doteze Albania cu drumuri și linii ferate. Comunicațiunile poștale și telegrafice sunt foarte rare. În orașe, porturi de mare zac servicii pe lângă biourile turcești officii austriace și înaintea războiului cu Italia erau asemenea deschise și officii italiene.

Rețeaua telegrafică nu are decât câteva birouri făcând serviciul internațional. Nu există în schimb nici o linie telefonică.

(Sfârșitul urmează)

Trad. Octavian Neagoș.

Pedagogii dela Seminarul din Arad în provincie.

— Sedința festivă dela Șiria. —

Ni se scrie:

Societatea de lectură a secției pedagogice dela seminarul român din Arad a aranjat în 2 (15) Februarie, sub conducerea dlui prof. Dr. Avram Sădean, o sedință festivă în comuna fruntașă Șiria, prin care faptă s'a dovedit nivelul cultural și disciplina, de care e stăpânită această tinerime. Această sedință a fost o însuflețită și puternică manifestație de cultură românească prin programul ei bogat și variat, care încălzi și trezi la viață pe intelectuali și pe poporul de rând.

Serbarea a început la orele 8 și jum. seara, în casa națională, înaintea unui public numeros din localitate și comunele vecine, cu „Calcă Române”, de I. Vidu, urmând apoi „Pribeagul” de Flechtenmacher-Vidu, „Bordeias” cântec popular de L. Nicorescu, „Șoimul și floarea fragului”, „Vivandiera”, de Dima, „Sus opincă” etc. Aceste piese au fost executate cu nuanțări artistice de corul societății, condus de inteligentul elev T. Selăgian. Prin pășirea lor disciplinată, prin iscusința și căldura inimii lor, puse în executarea cântărilor românești, s'au impus mult publicului, care le răsplăti prin aplauze frenetice.

Au plăcut foarte mult și cântecele naționale, cântate de V. Docea, care purta un frumos costum fecioresc din Bănat.

Punctul cel mai însemnat în program a fost fără îndoială conferința viceprezidentului societății, S. Boscaiu. A fost ascultat cu plăcere, fiindcă dânsul a predat liber și într'o limbă frumoasă a scos în relief însemnătatea poeziei populare de pe valea Crișului alb, recitând cu vervă o mulțime de poezii populare.

De o simpatie deosebită au fost declamațiile. Elevul din c. I. ped. Ioan Buda a declamat cu multă pricepere frumoasa poezie „Nunta 'n codru” de Coșbuc, T. Selegian a declamat cu mult sentiment clasica poezie „Trei, Doamne, și toți trei!” tot de Coșbuc, care a făcut o adâncă impresie îndeosebi asupra poporului de rând. Cea din urmă declamație a fost „Tiganul la stână” de Speranță, declamată de A. Roman p. c. IV. Apariția elevului Roman, pe scenă a produs un efect neașteptat prin îmbrăcămintea sa, prin mișcările lui vii, reprezentând firea și graiul unui adevărat țigan. La dorința publicului a mai predat și „Seaua țiganului” de acelaș autor.

După reprezentație a urmat joc până în zori de zi.

În pauză s'au jucat „Bătuta”, „Călușerul” și „Sârba” sub conducerea lui I. Petica. „Călușerul” a plăcut foarte mult, stârnind o adevărată erupțiune de însuflețire sinceră.

Această manifestație culturală din Șiria a fost o școală puternică atât pentru intelectuali, cât și pentru poporul de rând și nu mai puțin pentru viitorii ostași culturali ai satelor no-

stre. Au un rol social foarte important astfel de producțiuni nobile și folositoare. „Contribue la coeziunea noastră sufletească, te cizelează asperitățile, cu cari ne întâlnim așa de des în societatea noastră și ne întărește izolarea socială, pe care ne-o impun împrejurările vitrege între cari trăim.”

De aceea rugăm pe d. director și pe dnii profesori dela seminar, să dea și în viitor atențiunea cuvenită acestor ședințe festive.

Un participant.

Apel către băncile românești.

În anul 1914, un incendiu groaznic a distrus partea cea mai mare din comuna curat românească Ostrovul-mare: 98 case cu toate superedificatele lor împreună cu biserica de acolo. Abia ajunseră oamenii a-și adauge câte o căscioară, mai câte un grajd pentru vite, ba cu mari jertfe își văzură și biserica ridicată, și iată în 1907 mânia Domnului îi ajunge de nou, și flacăra focului iarăș mistue 104 case, toate superedificatele și cu tot avutul, de astădată n'au scăpat nici casele parohiale cu toate superedificatele și nici școala cu toate cele aparținătoare.

Aspectul în urma focului care nimicise chiar și toți pomii din comună, era sfâșietor, căci vedea numai pământul negru ca o ruină, iar în mijlocul comunei singură biserica înălțându-se spre cer, care prin minune Dumnezeiască, de astădată a scăpat neatinsă.

Loviți atât de crud în două rânduri, pământul încă nici nu se răcise de dogoarea focului, lacrimile de pe ochii suferinzi încă nici nu se uscaseră, și iată mâna binefăcătoare a guvernului aleargă prin organele sale — inspectorul de școli, pretorele, notarul, — zic aleargă și mângându-ne, ne îmbie școală de stat la care nu va mai contribui comuna cu nimic.

În astfel de împrejurări grele, locuitorii prin tăcerea lor, primăraș ofertul, ba mărita comisiune decise și locul unde se va edifica școala cea nouă. Acum locuitorii scăpați de grija școlii, începură edificarea caselor parohiale și a celor de lângă ele, și cu jertfe mari le și ridicară, fiind întru toate corespunzătoare timpului de acum, iar de facerea școlii promise cu atâta alai, nu se vede nici o pornire, ci amânări peste amânări, la toamnă, ba la primăvară, etc. când, după o trăgănare de 4 ani actualul preot Petru Ciachi nemai putând suferi atâta amânare, urzează cauza școlară direct la ministrul cultelor, recercându-l să aducă odată un decis final. La aceasta răspunde inspectorul școlar din Deva, că în Ostrovul-mare nu se va înființa școală de stat! Acest decis se comunică și preotului Petru Ciachi.

Actualul preot în sărbătorile botezului Domnului din 1912 adună la sine întreg satul, le împărtășește rezultatul cu școala, și arătându-le lipsa arzătoare pentru înființarea școlii profesionale, care în virtutea sfinteniei ei, are să fie izvor de lumină și de mângâiere sufletească pentru fii, pentru nepoții lor, îi îndeamnă să ieie asupra umerilor lor vântoși și edificarea școlii profesionale! Terminând preotul cu vorbirea, cuvântul trup s'a făcut, întreg poporul strigă: Să ne facem noi școala noastră!

Astfel apoi s'a început cele de lipsă pentru edificarea școlii, care ne-a costat 5000 de coroane. În 6 Octomvrie 1912, s'a sfințit și predat destinațiunei, și azi tineretul nostru aleargă aci pentru a se adăpa la izvorul luminei, avem un învățător tânăr, dela care sperăm mult.

Școala înainte de deschiderea oficioasă a fost vizitată și examinată de inspectorul școlar din Deva, și a aflat-o întru toate corespunzătoare conform planului ministerial, și în acest sens s'a luat protocol în toată regula.

Acum ne mai lipsesc recvizitele școlastice și colecțiunile presorise prin legea lui Apponyi, procurarea cărora ne costă încă o sumă destul de considerabilă, căci la caz contrar ni se poate excepționa școala, după cum ni-a și făgăduit inspectorul școlar.

În urma atâtor suferințe și jertfe, fiindu-ne

puterile materiale de tot secate, nu ne rămâne altă decât să apelăm la bunăvoința și marinositatea băncilor noastre românești, rugându-vă acum când e timpul împărțirii profitului și dividendelor, a ne veni întru ajutor, cu o sumă cât de modestă, ca astfel din obolul ce va încurge, să putem satisface legei amenințătoare, spre a nu-i da ocaziune de a ne nimici!

Deci binevoiti a ne sprijini rugarea, și marimosul ofert a-l trimite la adresa: Oficiului parohal gr.-cat. în Nagy Osztró, u. p. Keryesd com. Hunyad.

În speranța că spre încoronarea operei noastre, veți aduce jertfa cea mai curată, care unește întreg neamul strămoșesc în credința și mângâierea sufletului, mulțumindu-vă acum, și la timpul său și pe calea ziaristică am rămas cu distinsă stimă.

Ostrovul-mare, în Ianuarie 1913.

Mihai Opric,
corat. casar.

Petru Clachi,
par. pres. scaun. școl.

Slavii de sud și universitatea italiană.

(Dela corespondentul nostru special).

Abbazia, Februarie.

În comisia bugetară a parlamentului austriac s'a discutat nu de mult, — în care oraș să fie ridicată universitatea italiană. Dar discuția aceasta a indispus cercurile Slavilor de sud, nu pentru că comisia s'a declarat pentru înființarea unei universități italiene, ci pentru că ea s'a pronunțat pentru orașul Triest, deși Slavii de sud s'au opus hotărât ca în acest oraș să se ridice o universitate italiană.

Nelinıştea cercurilor slave de sud a fost mărită încă de faptul că majoritatea comisiei bugetare a respins toate propunerile, ca la universitatea de care e vorba să se înființeze în Triest să poată fi date examenele și în limba croato-slovenă, iar examenele făcute la universitatea din Agram să fie recunoscute și în Cisleithania. Deși soarta universității italiene nu s'a decis prin hotărârea comisiei bugetare, ci ea se va hotărî definitiv numai la primăvară de către plenul parlamentului austriac. Ministrul actual de instrucție al Austriei, Dr. cav. de Hussarek a declarat că în nici un caz nu se va învoi ca universitatea italiană să fie ridicată în orașul Triest; cu toate acestea, deputații sloveni și croați văd în procedura majorității comisiei bugetare o animositate contra Slavilor de sud și lipsa de pricepere a parlamentului austriac în chestia sud-slavă. Numai în zilele trecute mi-a făcut cunoscut un membru al clubului croato-sloven, deputatul Abbaziei, d. Spinicici, punctul de vedere al tovarășilor lui de principii, anume, că ei recunosc îndreptățirea cererii Italianilor de a li se ridica o universitate italiană, dar aceasta să fie ridicată pe un teritor al monarhiei, curat italian, cum e Rovereto sau Trient; dar tot așa ei cer și înființarea unei universități slovene în Laibach și deocmadată vor să fie recunoscută reciprocitatea universității din Agram, cu universitățile din Cisleithania.

Refuzarea hotărâtă a comisiei bugetare de a satisface acestor postulate ale Slavilor de

sud, poate provoca în orice moment izbucnirea din nou a opoziției croato-slovene în plenul parlamentului austriac. Se știe doar că aceasta a încetat în speranța că Cuvaj va fi demisionat în curând și comisariatul regesc în Croația se va sista. Speranța aceasta nu s'a realizat, ci s'a dat, prin felul cum a fost rezolvită chestia universității italiene în comisia bugetară, un nou motiv pentru reînvierea obstrucției croato-slovene.

O învoială între Sloveni și Italiani nu pare exclusă. Nu de mult am avut o convorbire cu un membru al clubului parlamentar „unio latina” care mi-a spus că o parte a deputaților italieni, îndeosebi membrii partidului popular italian, nu sunt contra ridicării universității italiene într-un oraș din sudul Tirolului, ba din punct de vedere pedagogic sunt mai de preferit orașele Trient și Rovereto (față cu Triest). Dar, aceasta ei nu o pot spune pe față din motive de tactică, de altă parte, iarăș, se ridică glasuri slovene, cari stăruie pentru utraguismul universității ce e să se înființeze în Triest, adică aceasta să fie și italiană și slovenă, și înainte de toate lupta să fie concentrată pentru elupțarea de școli populare și medii pentru Sloveni în Triest. Referitor la aceasta se citează în cercurile slovene ca un document al șovinismului național al signorilor italieni un articol apărut în „Piccolo”, organul Italianilor liberi. În aceasta se spune că Italianii liberali mai curând renunță la universitatea din Triest decât să aprobe ca în acel oraș să se înființeze școli populare slovene nemai vorbind încă și de școli medii, cari ar periclita caracterul italian al orașului. De altă parte deputații sloveni declară, că e ceva nemai auzit ca celor 30.000 locuitori sloveni ai orașului Triest cu împrejurime croato-slovenă, să nu li se voteze nici școli populare. Trebuie accentuat că referitor la aceasta social-democrații italieni cari sunt un factor de putere în Triest sunt de partea slavilor de sud.

În tot cazul chestia universității italiene, care agită deja în grad mare și spiritele din Dalmatia și Istria e o problemă grea de rezolvit, căci prin ea se complică și mai mult chestia sud-slavă care și așa e destul de complicată.

În atențiunea celor ce cumpără bijuterii.

Zirner Testvérek normani LISZT HUGÓ.
Budapesta, strada Váci nrul 2.

Considerând împrejurările actuale, toate obiectele de aur, bijuteriile și briliantele oflătoare în magazinul meu le pun la vânzare cu preturile cele mai scăzute. Rog să priviți vitrina mea, unde pe fiecare obiect se oflă însemnat și prețul scăzut.

Rog să fiți atenți în firmă! .. .. Fond. în a. 1854.
E 656

Cremă din lapte de crin 1 cor
Săpun din lapte de crin 1 cor.
Pudră din lapte de crin 1 cor.
în culoare albă și roza
Parfumi fine franțuzești.
Dr. ORVÉNYI BÉLA farmacist
BUDAPEST X. Orczy ut 47.
(E 106-17)

Situația internațională.

Puterile și diferendul româno-bulgar.

România pune anumite condițiuni pentru admiterea medlațiunii.

Viena, 22 Febr. — Cercurile bine informate din Viena știu, că guvernul român e despărțit în două tabere: una — condusă de miniștrii Filipescu și Marghiloman — cere un demers categoric al României și respinge orice intervenție a puterilor. Chiar dacă un număr covârșitor de bărbați politici români ar vrea să evite războiul cu Bulgaria, totuși trebuie ținut cont de opinia publică și astfel se poate ca acțiunea începută de dnii Filipescu și Marghiloman să triumfeze. Ideia de a declina diferendul spre rezolvire marilor puteri — după cât sunt informate cercurile conducătoare din Viena — are puține șanse de reușită.

Guvernul român — după cât se știe — e de părere că actualul diferend trebuie rezolvat încă în răstimpul operațiunilor războinice din Balcani. Dacă ar primi însă intervenția puterilor, ar însemna ca rezolvirea diferendului să fie amânată ad calendas graecas — cel puțin așa dovedește trecutul apropiat. În consecință guvernul român poate primi intervenția puterilor numai în cazul când ea va fi legată de anumite condițiuni și în primul rând de un termen fix. Dacă se va face astfel, atunci puterile vor fi silite ca după expirarea termenului să declare că silințele lor nu au fost încoronate de succes. Cu această declarație puterile ar da României mână liberă să facă tot ce crede de cuviință și eventual să înceapă pregătirile de război.

Aceasta ar fi însă o situație extrem de delicată pentru marile puteri și aprobarea României — legată de un termen fix — poate nici nu ar fi primită de ministerele de externe ale marilor puteri. *În consecință situația politică pare a fi intrat într'o fază extrem de critică.*

Rostul intervenției puterilor.

Berlin, 22 Febr. — „Lokalanzeiger” anunță din Paris: *În ce privește conflictul româno-bulgar o parte a presei de aici își dă silința să prezinte situația foarte gravă pentru România și vorbește chiar de probabila abdicare a regelui Carol. Știrile din Sofia și București spun însă că primejdia e azi mult mai redusă ca în ultimele zile, dar e necesară o intervenție mai mult sau mai puțin energică din partea puterilor, căci concesțiile din amândouă părțile sunt foarte neînșinate.*

Opinia publică din România se neliniștește mereu și probabil nu mai rămâne alta de făcut, decât războiul sau retragerea regelui.

Serbia recunoaște cererile României.

T.-Severin, 22 Febr. — Deputatul din Scupcina sârbească, P. Antonovici sosit în localitate din Cladova, a făcut unui ziarist român următoarele declarații importante cu privire la cererile României:

„Diferendul României cu Bulgaria, să mă credeți, că n'a surprins câtuș pe puțin cercurile politice sârbești, cari au convingerea, că numai grație neutralității României, alianța balcanică a putut aduce un război victorios contra imperiului otoman. Indiscutabil deci, pentru oamântii

Jertagrafia

cele mai noi și mai rezezi copii fotografice și în timpul cel mai scurt pe un fond curat, cu linii negre, cu o punctua'itate sigură, potrivite pentru planuri de prezent autorităților execută ca o specialitate deosebită fabrica de hârtii artistice a lui

Fellner Leó, BUDAPEST, V. Váci út 4. Telefon 28-48. Adresa pentru telegrame: „Positiv”
Budapest. — Apartament special pentru comanda de din provincie.
(E 504-20)

politici din Serbia, că România are tot dreptul la concesiuni teritoriale din partea Bulgariei, care iese din acest război cu... partea leului.

Imi pare rău ca slav ce sunt că trebuie să v'o declar că poporul bulgar e puțin recunoscător față de sacrificiile ce-a făcut România pentru el la 1877... Dar să sperăm — și asta e părerea generală a oamenilor politici din Serbia — că bulgarii vor sfârși prin a ceda dreptelor dvoastre pretenții. In caz contrar nu rămâne României altceva decât să procedeze cât mai energic conform aspirațiilor dvoastre ca națiune „aspirațiuni pe cari Serbia le vede cu ochi buni”.

Curtea regală română la serbările din Petersburg.

București, 22 Febr. — Este vorba ca la 17 Februarie v. principele Ferdinand să plece împreună cu o mare suită, spre a asista la serbările cari vor avea loc cu prilejul jubileului de 300 de ani al dinastiei Romanow.

Bulgarii concentrează trupe la granița Dobrogei.

Constanța, 22 Febr. — In Constantinopol s'a răspândit șvonul că în urma întorsăturii pe care a luat-o diferendul dintre România și Bulgaria aceasta din urmă a luat severe măsuri militare la granița Dobrogei. Anume se anunță că s'a hotărât pentru acest scop concentrarea unui corp de armată între localitățile Varna și Șumla, corp care va fi pus sub comanda generalului Papricot. Tot la aceste trupe se va uni și divizia a II-a sârbă din Timoc.

Svonul acesta răspândit la Constantinopol cu privire la măsurile militare luate de Bulgaria la granița Dobrogei, este foarte lesne de înțeles dată fiind neliniștea ce domnește acolo. Rămâne însă să se vadă dacă corespunde unei realități sau este rezultatul stărei de excitare ce domnește în capitala Turciei.

Ciarikoff la Constanța.

Constanța, 22 Februarie. — Ciarikoff, fostul ambasador al Rusiei la Constantinopol, de vreo trei luni de zile și-a ales domiciliul la Constanța, unde se dedă la o activitate care a început să atragă atenția.

Desele d-sale vizite în port, unde împreună cu consulul englez are conciliabile și rezolvă o considerabilă corespondență urmată de telegrame cifrate, toate acestea fac ca lumea să se întrebe care este misiunea pe care fostul ambasador al Rusiei o are la Constanța.

Hotărârea consiliului de miniștri din București.

București, 22 Februarie. — Situația e critică. Ieri a avut loc la ministerul de interne un consiliu de miniștri, care a ținut dela orele 5 d. a. până seara la orele 8. Consiliul a hotărât să primească mediațiunea marilor puteri în chestia diferendului româno-bulgar dar numai condiționat.

Nota pe care guvernul român o va trimite marilor puteri după dispozițiile de până acum, cuprinde următoarele patru puncte:

1. Mediațiunea să se întâmple în timpul cel mai scurt, dacă e posibil, în răstimp de câteva zile.

2. Nota stabilește măsura rectificării frontierei, din care România nu va ceda nimic și în baza căreia se va putea face mediațiunea.

3. România își rezervă dreptul, că după ce se va fi întâmplat mediațiunea să procedeze conform dispozițiilor convenției dela Haga.

4. România respinge în principiu ideea arbitrajului.

Cauza agravării conflictului româno-bulgar.

Lipsca, 22 Februarie. — „Leipziger Neueste Nachrichten” publică un articol asupra conflictului româno-bulgar.

Cauza agravării conflictului — spune ziarul — e Dr. Daneff, cel mai mare Bramarbas ce l-a dat până acum Bulgaria, care l-a conferința din Londra încerca să respingă pe Români ca pe niște cerșetori insolenți. Trebuie să recunoaștem că cu toate încercările la care a fost supusă — România s'a arătat demnă, liniștită și hotărâtă. O mare vină are și Rusia în această chestie, căci a mobilizat.

Cea mai cuminte politică pacifică ar fi să se dea sprijin României și să se înfăptuiască un acord care să ofere garanții și contra complacimilor din viitor.

Starea spiritelor printre ofițerii români.

Belgrad, 22 Februarie. — Ziarul „Politika” comunică o telegramă din București în care se protestează împotriva tuturor știrilor cari afirmă că ofițerii români demisionează în massă de frica războiului.

Ofițerii — spune depeșa — sunt într'adevăr indignați și demisionează în massă dar pentru motivul că guvernul nu declară război dușmanului sub tirania căruia gem 3 milioane de români.

Depeșa declară că corpului ofițeresc român i se întâmplă acum același lucru care s'a întâmplat, înainte de declararea războiului corpului ofițeresc bulgar și sârb.

Noui tratative de pace între Turcia și aliații balcanici.

Viena, 22 Februarie. — Reuniunea ambasadorilor dela Londra a ținut ieri o ședință foarte lungă, în care s'a discutat toate chestiunile actuale: chestia mediațiunei păcii turco-bulgare, diferendul româno-bulgar și chestia albaneză.

În mod semi-oficial Poarta a comunicat puterilor, că primește cu bucurie mediațiunea puterilor în scopul încetării războiului. La rândul lor delegații aliaților balcanici au declarat că aprobă această acțiune dar mai întâi așteaptă răspunsul guvernelor lor în această chestie.

Cercurile engleze și situația internațională.

Londra, 22 Februarie. — Situația internațională nu e socotită ca prea dificilă, dat fiind că guvernele din București și Sofia sunt dispuse să reînceapă tratativele. Aceasta se atribuie mai ales influenței diplomaților englezi și germani din București și Sofia.

Turcia cedează Italiei insula Rhodos.

Paris, 22 Februarie. — Sosirea lui Noradunghian, fostul ministru turc de externe la Nizza se explică prin starea sănătății sale. Cu toate aceste se presupune că acest bărbat de stat, care se bucură de simpatia tuturor partidelor turce, a fost însărcinat cu o misiune confidențială. Se afirmă că între Poartă și guvernul italian se armează tratative în vederea căderii insulei Rhodos. În schimbul cedării acestei insule Italia va acorda Turciei un avans de 50 milioane, sub condiție ca această sumă să nu se întrebunțeze pentru scopuri militare.

Apropiata încheiere a păcii turco-bulgare?

Sofia, 22 Febr. — Toate ziarele bulgărești anunță apropiata încheiere a păcii între Turci și Bulgari, însă ea va fi încheiată direct între ei și va căuta să satisfacă ambele părți.

Pentru prima oară ziarele bulgărești dela începutul războiului vorbesc și de interesele Turciei.

Noui debarcări importante de trupe turcești.

Constantinopol, 22 Febr. — Se afirmă că toate trupele disponibile vor fi trimise în Dardanele pentru a întări garnizoanele forturilor. Peninsula Galipoli e plină de trupe turce ce

sosesc dela Bulair. In ultimele zile s'au trimis mai multe tunuri de mare calibru în Dardanele.

Turcia comandă mari cantități de cartușe.

Constantinopol, 22 Febr. — Turcia a comandat în Germania 5 milioane cartușe. Primul transport, compus din 1 milion 500.000 cartușe, a și sosit.

Sângeroasa luptă la Badia.

Constantinopol, 22 Febr. — Știrile primite aici spun că între trupele bulgare și turcești s'a dat ieri o luptă lângă localitatea Badia. Cu acest prilej Bulgarii au pierdut 1000 de oameni.

Cum a fost rănit Enver bey?

Constantinopol, 22 Februarie. — Asupra rănirii lui Enver bey se comunică următoarele amănunte:

După înfringerea dela Sarköi, Enver bey s'a refugiat pe vasul de război „Torgut Reis”, unde se afla și comandantul vasului „Assary Tevfik”, care a făcut o aspră critică modului cum e condusă armata. Îscându-se o ceartă între Enver bey și comandantul lui „Assary Tevfik”, prietenul acestuia a tras cu revolverul asupra lui Enver bey rănindu-l ușor. Guvernul a voit să-l recheme pe Enver bey, acesta însă a declarat că dacă guvernul va încheia pace, dânsul va porni cu întreagă flota împotriva capitalei.

Marile pierderi ale Muntenegrinilor.

Londra, 22 Februarie. — Corespondentul din Cetinje al ziarului „Times” publică amănunte senzaționale asupra groznicelor pierderi ale armatei muntenegrine la Scutari, pierderi cari pentru o armată mică însemnează o adevărată catastrofă. Corespondentul spune că a aflat din sursă autentică că în cursul atacului asupra muntelui Taraboș Muntenegrinii au pierdut 1000 oameni, iar la Dardaniol 4000. Sârbii au pierdut în cursul acestor 600 soldați.

Complot contra guvernului turc.

Londra, 22 Februarie. — Din Constantinopol se anunță că s'a descoperit un complot împotriva Porții. În urma acestei descoperiri, toți miniștrii au părăsit Duminică după amiază birourile lor. Toate intrările Porții au fost închise. 18 ofițeri și partizani ai lui Nazim pașa, cari fuseseră arestați și cari și-au recăștigat într'un mod inexplicabil libertate, amenințau pe membrii guvernului cu moartea.

Tratative turco-ruse în chestia Dardanelelor.

Paris, 22 Februarie. — Intre ministerul de externe rus și guvernul turcesc decurg în modul cel mai secret tratative în chestia deschiderii Dardanelelor. Guvernul rusesc crede sosită vremea de a fi rezolvită această chestie conform intențiilor rusești.

Eliberarea Monastirului dela Sârbi.

Constantinopol, 22 Februarie. — In pădurile colosale ale Albaniei soldații turci alungați de cătră inimic de pe câmpul de luptă dela nord aliindu-se cu trupele voluntare albaneze au plecat spre Monastir, pentruca să scape orașul din mâinile Sârbilor. Armata aceasta se compune din 15.000 oameni.

Fabrica de mașine Roscher Görlitz.

Mașine p. cărămizi de zidit și acoperit. — R. prezentata pentru Ungaria. Telefon 48-91.

ERDÉLYI HENRIK ÉS TÁRSA

birou de inginer p. z. d. r. a. s. b. lor cilindrice și instalațiunea fabricelor de cărămidă. E 882-10

BUDAPEST, VI., Liszt Ferenc-tér 14.

(E 285-)

Telegramă dela Gambrinus! BUDAPESTA, bulev. Erzsébet nr. 27
CEL MAI MARE ȘI MAI FRUMOS RESTAURANT din Ungaria.
 In fiecare zi de sărbătoare și Duminică dimineața prânzișor și muzică militară.

Zilnic după amiază oină și concert de orhestră
 Seara concert simfonie datde orhestra militară.
 Bere „Részvény”. Prețuri moderate!

Proprietar:
Oláh Gyárfás Mihály

INFORMAȚIUNI

Arad, 22 Februarie 1918

Eroii.

Moartea căpitanului Scott.

În încordarea continuă, în veșnica strădanie a omului de a aduce lumina, de a afla tainele ascunse ale firii, misterele adâncimilor necunoscute, farmecele depărtărilor nevăzute și nepătrunse încă, se țese viața, care în sine este o continuă năzuință de a birui și supune voinții sale firea rebelă, firea geloasă totdeauna, firea zgârcită și neîndurată. Pământul încărcat de priveliști minunate nu este cu toate acestea o panoramă, ci un teatru de război veșnic între om și natură. Și natura e avară, un secret păzit cu ochii de Argus, — de vrei să-l răpești, va trebui să lupți cu abnegație, să fii gata de jertfă.

Avem o scenă din dramatica luptă a acestor doi uriași deopotrivă de constanți, de hotărâți, deopotrivă de cerbicoși — o scenă sublimă, ca eroii ei. Doi titani înclistați în luptă, o epopee măreață a voinței omenești în luptă cu firea, cu strășnicia ei, cu demonul nemilos al distrugerii sub toate înfricoșatele lui fețe — ne povestește ziarul lui Scott.

Priviți decorul de un tragic sublim al acestei epopee. Pustia întinsă a câmpiilor polare, nemiloasa domnie a morții! Munți de gheață cu adâncile prăpastii, vuietul strășnic al sloilor pământestii. Priviți punctul mic ce reprezintă omul, în imensitatea asta, voința lui de a supune uriașul — și vă dați seamă despre temeritatea acestui mic și neînfricat om.

Mereu înainte. Fără preget, fără ezitare, fără teamă de piedeci, de mânia firei turburată în sanctuarele ei cele mai bine păzite și ferite de vederea profana-toare.

Priviți nobila întrecere de a sfida greutățile și moartea în miile ei de forme. Ce nobilă întrecere a inimilor mari, a sufletelor neînfricate și aceasta. O rivalizare măreață a sufletelor mari, ce și-au făcut cult din știință și din credința nestrămutată scut apărător. Demonul necunoscutului le ridică în cale piedeci, pe cari nici închipui nu ni le putem, dar ei în sforțări supraomenești le nving. — La toate opun inima lor curată, voința de fier, și brațele vânoase în urma stăruinței în activitatea științifică. Cu o stăruință eroică, cu supremă încordare e-luptă pas de pas. Pas de pas gonesc demonul necunoscutului tot mai afund în zările polului.

Cum calcă înainte — par zei rătăciți. Chinuți de ger, de foame, de trudă, neînfricați de ținuturile necunoscute, de vijoriile turburate pășind mereu înainte, iacă-i ajuns la țintă. Flamura înfipă în zăpada polului cuccerit — vestește învingerea.

Din piepturile lor izbucnește o năvalnică bucurie, și în fluturarea flămurei bătute de suflarea câmpurilor tăcute ei primesc cea mai curată recompensă a suferințelor lor îndelungate.

Ce prilej minunat, pentru acești eroi de a-și aminti de patria lor, iubită. Ce bucurie adâncă de a fi putut alătura și ei o învingere, un triumf la cele multe, de care s'a învrednicit steagul, simbolul întregului neam.

Ei nu cugetă la greutățile întoarcerii la luptă dusă de acum pentru viața lor, ei întrebuintează momentul pentru lucruri mai nobile, pentru bucurii sublimă. Fericită țară, care are atari fii.

Steagul flutură biruitor în împărăția gheții, dar eroii băntuți de boală, de trudă și de gerul aspru pleacă îndărăt. Trupul le este istovit, fața palidă, numai ochii spun că sufletul mare ce ascund se bucură.

Incepe deslănțuirea furtunei, a mâniei fără margini, a firei învinse. Invidioasă pe lauri parcă cearcă să-si răsbune învingerea. Toate puterile distructive a pustiiilor polare se mișcă, se răscolesc, pornesc furtuni turbate, zăpada polară cade cu nemiluita, vijorul ridică munți de zăpadă în cale, și gerul parcă s'a jurat să încremenească tot ce-i viu. Fiecare pas e un veac de suferințe supraomenești. Puterile scad, treburile dese popasuri. O zi de întârziere din pricina unui tovarăș — și demonul s'a răsbunat. Merindea li-s'a sfârșit, calea e din ce în ce mai grea, gerul la proporții insuportabile, și părăsiți în mijlocul câmpiei de gheață viața eroilor se apropie de desnodământul tragic. — Un pas, un ultim pas înainte, dar pasul acesta e efortarea ultimă a unei voinți. Puterile sleite de boală și de ger și de foame, cer improspătare. Voința nu mai poate nimic — tîntuită locului — trebuie să sucumbe. În coliba de gheață se încheie tragedia. Ei văd sfârșitul cu ochii, dar mor liniștiți, cu hotărârea și credința făcătoare de minuni a martirilor. Mor ca eroi — cu spada în mână. Puterile revoltate a necunoscutului demascat li string cu brate de fier — dar nu se tânguiesc. Sufletele lor zboară liber, cu fâlfâiri de aripe vulturessi.

Căpitanul Scott, scrie în carnetul lui testamentul. Dar numai când simte că puterile numai atât îl mai pot servi. Până atunci notează observări științifice, note pentru patria lui și la urmă în câteva șire recomandă familia patriei, fără tânguiri cu convingere că va fi ascultat de un neam întreg.

„Terra Nuova” s'a reîntors. Căpitanul Scott și tovarășii izbânzi dorm somnul veșnic sub zăpada polului. Un steag simplu înseamnă locul unde s'a încheiat viața acestui mare erou și martir al științei. De-asupra urlă

furtuna. Firea biruită — vesteste omeniei, ca tainele apărute cu scut de gheață nu se răpesc fără pedeapsă.

A. Munteanu.

Concertul soc. „Petru Maior”. Ca întregire la „Cronica din Budapesta” amintim că își vor da concursul la acel concert și apreciații artiști cântăreți *Barzu și Olariu*. După serată va urma joc, — cât se poate mai românesc, și cu această ocazie e binevăzut costumul național al participanților. Concertul va fi aranjat în 8 Martie n.

† **Baronul Geza Duca de Kádár** — după cum ni se anunță din Viena — a încetat azi din viață într'un sanator, unde era suferind. Decedatul a fost deputatul *gubernamental* al cercului românesc Sasca-montană, membru în congresul național bisericesc dela Sibiu, membru în sinodului eparhial al Caransebeșului etc. Odată făcea parte din ansamblul ministerului de externe austro-ungar și era ginerele lui Teodor Nicolici. Nu de mult fusese distins cu titlul de consul ministerial.

Odihnească în pace.

Regele Italiei șters din listele electorale. După cât se știe în baza noii legi electorale din Italia, regelui i s'a recunoscut dreptul electoral politic și administrativ. Un alegător însă a protestat și afacerea a ajuns în fața curții de apel din Roma care a constatat că regele nu are drept de vot și l-a șters din listele electorale.

Din Siria. Ni se scrie: Cu ocazia sărbătoririi de Sămbătă a dlui *Ioan Bogdan*, începând cu aceea zi învățător în pensiune, sirienii l'au dăruit cu un admirabil *cadou de recunoștință, un ceas de aur*. Sărbătoritul poate fi mândru de încununarea de cinste a activității sale neobosite, adușă de aceia în serviciul cărora și-a pus puterile.

Succesul Ligei aeriane. Liga aeriană română întemeiată abia de curind și-a început activitatea sa cu multă însuflețire, colectând din toate păturile sociale sume considerabile, pentru sporirea flotei naționale. Rezultatul de până acum este atât de frumos, încât putem afirma cu bucurie, că avântul, cu care a lucrat Liga, precum și spiritul de jertfă al fraților liberi este o manifestare grandioasă a mândriei naționale și a puterii de viață al neamului nostru. Toate ziarele străine relevă faptul acesta cu o sinceră admirație, scoțând la iveală faptul că Liga a comandat din urmă 11 mașini militare de zburat, sistemul cel mai nou, a creat o școală de piloți excelentă, are mai multe aeroplane pentru exerciții, hangare fixe și transportabile și toate cele trebuincioase pentru echiparea aparatelor. — Aceleași ziare laudă mai departe fapta cu adevărat patriotică a dlui *Murzar* de a fi destinat 40.000 de franci pentru cumpărarea unui aeroplan sistem *Vlaicu III*.

Nouă amănute în afacerea de tradare a căpitanului Goliescu. Din București ni se anunță: Căpitanul trădător a fost și ieri dimineață supus unui nou interogator, care a continuat până la ora 1 d. a. Nici de data aceasta însă instructorii militari, nu au reușit să-l facă pe Goliescu să denunțe complicitii lui. Dânsul continuă a susține că nu a putut avea nici un complice, afară de persoana străină căreia vroia să-i tradeze documentele secrete ce umbra să le obțină. Această persoană însă, cunoscută autorităților noastre, dela început, a reușit să dispară. Credința generală este că dânsa nu a putut trece granița țării deoarece măsurile ce au fost luate pentru prinderea ei sunt așa de severe, încât nu ar fi putut cu nici un chip să se strecoare. Convingerea prin urmare fiindcă urmăritul individ se află în țară, autoritățile vor să-i descopere ascunzătoarea. Dispariția individului este o dovadă mai mult că Goliescu avea complici în planurile sale criminale, complici cari dispun de atâtea mijloace încât să reușescă să se ascundă cu atâta dibăcie.

În afară de acest străin însă — care prin protecțiile ce le are, dela puterea interesată reușește să rămână destul de bine ascuns — mai sunt urmăriți un fost locotenent de cavalerie și un fost sublocotenent de artilerie, în armata română. Acești doi indivizi sunt atât de compromiși încât arestarea lor nu mai poate fi înlăturată. Ei însă au reușit să dispară cu puțin înainte de arestarea lui Goliescu.

Siguranța generală însă a luat măsuri de asemenea natură, încât acești odioși criminali nu vor putea încă pentru multă vreme să scape de urmărire.

Rolul aviației în războiul balcanic și victimele ei. Ultimele evenimente ne-au demonstrat cu prisosință marile foloase ce pot aduce aeroplanelor și baloanelor în timp de război și în ce inferioritate ar fi puse armatele cari n'au un serviciu de aviație organizat încă din timp de pace. Toate statele balcanice căutară a-si face un început de organizație în toamna anului trecut, dar timpul fu prea scurt pentru așa ceva, căci formarea de piloți, care trebuie să fie întâia grijă a unei armate, reclamă un timp mai mult sau mai puțin îndelungat și care depinde de foarte mulți factori. Beligeranții înțelegând necesitatea unei flote aeriene și neputând-o improviza, au căutat a atrage pe cei mai buni aviatori străini și numai astfel au putut lansa pe teatru de operațiuni câteva aparate pilotate în general de cătră ruși. Aviatorii naționali recrutați printre ofițeri posedau aparate imitație construite în Germania și Rusia; mai târziu fură aduse din Franța vre-o 30 monoplane și biplane. Cât despre turci nici ei nu sedeau mai bine în această privință: aveau aeroplane franceze, dar nu aveau piloți. A fost angajat francezul *Letort*, care după ce a fost asigurat asupra vieții cu o sumă bunicică, și i s'a plătit și o mare indemnizație pentru a intra în campanie, la al doilea sbor a înaintat dincolo de liniile Grecilor unde s'a lăsat a fi făcut prizonier.

Era cunoscut că Bulgarii trebuiau să întâmpine atacul principal al armatelor otomane.

Rusia, care a fost prea „generoasă” cu aliații în războiul balcanic, nu se putea să nu le trimită tocmăi aviatori „*voluntari*” și nu mai puțin ca 19. Cei mai buni aviatori ai Rusiei au ținut să ia parte chiar dela începutul ostilităților. Așa renumiții piloți cari făceau faima aerodroamele franceze și erau în urmă profesori la școlile de pilotaj din Rusia, ca: *Etimoff, Milkeff, Popoff, Taraschieff, Mazur Kiewitsch, Arasonof, Krasmenski*, etc. la care s'au adăugat și Bulgarii: *Souciouff, Loutscheff*, italianul *Gabelli* și în fine francezul *Paillard, Ollivier și Burri*. Sârbii își formară câțiva aviatori brevețați în Belgia ca *Yougowisch, Petrowisch, Novitchich*.

Grecii au avut pe *Kamberos și Montoussis*. Aliații nu s'au mulțumit cu atât și au angajat și aviatori francezi: pe *Védrines, Brodin, de Réals, Guinard*, care au intrat în serviciu, dar nu au putut participa încă la bătălii. Rezultatele obținute sunt recunoașteri făcute deasupra orașelor asediate. În jurul Adrianopolului s'au făcut cel mai mare număr de recunoașteri.

Serviciul principal cerut aviatorilor era să dea lămuriri asupra direcției de tragere a artileriei. Știrile obținute fiind foarte utile. Turcii făcură tot posibilul pentru a distruge aeroplanelor mamice. Focuri infernale se îndreptau contra lor și cea dintâi victimă a acestui război este locotenentul *Popoff*, care a fost ucis de o lovitură de tun, alții îl urmară. Doi aviatori ofițeri bulgari, găsiră moartea fiecare pe câte un aparat diferit, în condițiuni aproape identice. Apoi rusul *Mazurkiewitch* a fost ucis pe linia Ceatalgei, Sârbii s'au servit și ei de aparatele pentru recunoașterile ce au avut nevoie de făcut, dar a căzut pierzându-și un picior însuș profesorul actual de aviație rusul *Adamov*. Grecii au utilizat și flota lor, în timpul din urmă vremea fiindu-le mai favorabilă, au întrebunțat hidroaeroplanelor cari, pare-se, au dat frumoase rezultate.

Nu se cunosc rezultatele efectelor ce au produs bombele zvârlite din aeroplane, cu toate că timpul a fost în general foarte impropriu pentru așa ceva.

Bulgarii și Sârbii s'au servit pentru observarea tirului artileriei și de baloane captivate de formă sferică (sistem francez) și de baloanezmei (*Drachenbalon*), cari le-au adus bune servicii, dat fiindcă observarea se putea face într'un mod permanent și continuu, iar prin ajutorul telefonului, turmurile puteau să-și îndrepte efectul zdrobitor în liniile inamice, de aceea și marele succes al artileriei aliaților, pe când turcii pe lângă celelalte păcate erau lipsiți și de acest mijloc de „a vedea”.

Apel către dezertorii Români de pretutindenea. Dezertorul român Constantin Manoliu ne trimite un însoțit apel datat din Colomea, cu rugarea să-l publicăm în ziarul nostru. Iată apelul:

„Fraților dezertorii! Nimic nu e mai scump și mai sfânt ca patria în care ne-am născut și pentru neamul nostru strămoșii noștri și-au vărsat sângele. Fraților, știm cu toții că strămoșii noștri au uimit lumea cu vitejia lor. Ei au mai preferat moartea, decât supunere rușinoasă dușmanului.

Ei au căutat să lase urmașilor lor o țară liberă, și frumoasă, o Românie, care astăzi fiind condusă de înțeleptul și neobositul său rege Carol I., a ajuns a fi apreciată de toate statele culte ale Europei.

Fraților, momentele critice prin care trece astăzi scumpa noastră patrie, România, ne amintesc o datorie sfântă strămoșească, a nu fi nepăsători și a ne gândi la strămoșii noștri cari au preferat moartea pentru ea.

Astfel și noi astăzi să alergăm cu toții a o apăra cu vitejie, sacrificându-ne pentru ea, și a ne face numele pururea nemuritor. Viața omului e scurtă, trecătoare, corpul putrezește, iar numele nostru pururea va rămâne. El nu va muri, ci veșnic va fi repetat și pomenit de urmașii noștri.

Fraților, nu cred ca să se găsească unul între noi, care să nu plângă pasul greșit ce l-a făcut. Vorba aceea: „Fie pâinea cât de rea, tot mai bine în țara mea. — Astăzi e momentul și datoriei noastre a ne arăta față de străini că: *suntem Români și că moștenim sângele strămoșilor noștri, a vitejilor strămoși.*

— Deci cu toții fără întârziere să alergăm, cu arma în mână, a ne apăra scumpa noastră patrie și să implorăm grație dela Majestatea Sa, dela bunul nostru rege, *rugându-l să fim noi cei dintâi cari să arătăm dușmanului nostru, ce poate bratul nostru!*

Fraților, să nu credeți că dacă ne vom reîntoarce în țară, vom fi persecutați. Nu! Înțeleptul și bunul nostru rege știe că nu există om care să nu greșească. Majestatea Sa știe că numai acel ce a greșit se pocăiește, după cum a dat și Domnul Hristos parabola „Fiului rădăcitor.”

Sper că apelul meu sincer ce vi-l fac va fi auzit de toți frații și voi fi imitat. Și sper că în curând ne vom vedea cu toții făcându-ne datoria pe câmpul de onoare.

Dumnezeu să ne ajute!

Colomea, 10 Februarie 1913. — Constantin Manoliu.

Accidentul crucișetorului român „Elisabeta” în Bosfor. Miercuri după amiază un vas de război rus care staționa în Bosfor pe când manevra în dreptul crucișetorului român „Elisabeta”, l-a isbit la un moment dat pe acesta în prora, sub passerele, producându-i o mică spărtură. Cazul se anchetează de căpitania portului Cospoli.

Mulțămii publică. La petrecerea aranjată de meseriași din loc în 2 (15) Februarie a. c. au binevoit a contribui, respective a-și rescumpăra biletele: Ioan I. Papp episcop 10 cor., Sava Raicu 3 cor., Gheoghe Popovici 1 cor., P. Vasilion 2 cor., V. Antonescu 2 cor., N. N. 50 fil., N. N. 50 fil., Tămășdan C. 2 cor., Ilie Papp 2 cor., D. Ștefanovici 1 cor., Bozsidar 40 fil., Dr. Bogdan 1 cor., Iuliu Herbai 3 cor., Ioan Beleş 3 cor., Frații Burza 2 cor., V. Beleş 5 cor., Traian Vășan 2 cor., G. Bodea 2 cor., Roman Ciorgogariu 3 cor., Dr. Nicolae Oncu 5 cor., Ar. Ciungan 3 cor. Venitul a fost 200 cor. 40 fil. Spesele 130 cor. 06 fil. A rămas venit curat 70 cor. 34 fil., care sumă s'a predat epitropiei parohiale. Tuturor binevoitorilor contribuții le exprimăm și pe această cale cea mai adâncă mulțămii. — Comitetul aranjator.

Tiganul dela Strassburg. Pentru lucru de nimic, dom'le înfunzi Siberia — atât de severe sunt legile în țara muscălească; și în Germania, disciplina e așa de aspră în cât te reformează din ostire pentru atitudinea unu nasture așezat suspect la monștrul unu cadet. Aceasta, însă, nu împiedecă, în Rusia, să se fure, în timp de război, trenuri întregi cu munițiuni și, în timp de pace, să dispară câte o escadră — iar în Germania, ca faimosul căpitan dela Köpenik să desarmeze garda, să lege cot la cot pe consilierii și să plece, în pas de voie, cu casa comu-

nală și cu ce mai era de valoare în primăria din partea locului.

Întâmplarea din urmă, petrecută la Strassburg, întărește și mai mult ideea că disciplina de fier duce tocmai la scopul opus celui pe care îl urmărește.

Povestea o știți: comandantul garnizoanei din capitala Alsaciei a primit o telegramă prin care... împăratul îi făcea cunoscut, personal, că a doua zi are să-l calce. Comandantul, ca să nu fie surprins cu nasturele vre-unui răcan așezat neestetice, a dat ordin pe corpul de armată ca toată lumea să fie gata pentru inspecția kaizerului. În ziua următoare, garnizoana, înșiruită la poligonul de exerciții, aștepta, spulcuiță, vizita suveranului — și a așteptat, degeaba, până seara.

Când a văzut generalul că împăratul nu răspunde la apel, a plecat după cercetări — și a aflat că totul fusese o farsă: telegrama fusese expediată, nu din Berlin, unde e domiciliul lui Wilhelm, ci din Wisenberg, pe unde monarhul n'a călcat din tinerețe — și că cel care semnase pe împărat în depeșă e un fost sergent-major reformat din ostire pentru că era cam într'o ureche.

Incidentul n'ar avea, de altfel, nici o importanță, dacă n'ar fi vorba, acum, că pentru a se statua un exemplu, să se dea o pedeapsă foarte severă... vinovatului. Și, mă rog, știți cine s'a constatat că e vinovat? Nu sergentul care a expediat telegrama, ci comandantul garnizoanei, generalul baron von Vax, dubulaua care a avut lipsă de disciplină suflătoare să crează că, chiar când ar avea de gând să-l inspecteze, împăratul Germaniei e în stare să uite distanțele încât să-i telegrafizeze personal — el, kaiser, lui, simplu general.

În românește, fișorul, pentru așa rezultat neprevăzut, zice, cu filosofie: unde dai și unde crapă!

x Atragem atențiunea on. cetitorilor noștri asupra anunțului „Picklin” publicat azi.

x **Din esența mea** se poate pregăti o economisire de 200% ieftin acasă după carte ușor și curat licher, cum. rachiu și coniac. **Esență pentru 1 litru 50 fileri.** Rachiu alag, Anisette, Piersică, Bendictin, Chartreus, Pere imperiale, Amar, Chimin, Cafea, Coniac, Maraschino, Roze, Vanilia, **Esență pentru 1 litru rum, de Amanas și rum de lamaica 32 fileri.** **Esență pentru 1 litru rachiu de prune, de drojii și trebere 20 fileri.** **1 litru spirit de 96% rafinat 2 cor. 20 fil.** **Părul cărunt și mustața cărună se opresc bine cu vopsea „IDEAL”** pentru păr care e nestricăcioasă. Pretul 3 cor. Se află de vânzare în toată colorea la **Fekete Mihály**, droguerie la „Inger” în Murăș-Oșorheiu (Marosvásárhely). (Fe 424)

x **Cafea prăjită**, tea rom, să cumpărați numai dela **Preszter**, Budapesta, str. Kecskeméti, Nr. 8. 628.

x **Raționământ în gospodărie.** Precum în alte privințe, așa și în privința lemnelor de foc e foarte important, ca pentru bani puțini să cumpărăm lucru bun. Aceasta a fost intențiunea noii firme vânzătoare de lemne: **Folkmann și Lassner**, când au înființat la fabrica dlui **Vulcu, str. Fábian Nr. 5 b.**, un magazin de lemne, unde se vând excelente lemne uscate de fag, cer, carpin despicat și rotund cu stânjînul, lemne crepate, transportate acasă, și clădite în pivniță, cu prețuri moderate. Atragem atențiunea on. cetitori asupra acestei firme.

x **Nadler és Dr. Schöntfeld** fabrică de orologe pentru turnuri, **Budapesta VIII, Prater 9.** O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați liferează cel mai perfecte orologe pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie. Ia garanție pentru orologe liferate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru. (N 42)

x **Diabetica** este o tulburare serioasă în mistuire, urinal având conținut de zahăr. Profesorul Cantani, ce în conferințele lui spune despre această boală următoarele: „Pacienții mei suferinzi de diabet, cari sunt supuși unui tratament strict, întruvințează cu succes apă amară „Franz Iosef”. Această apă beută pe nemâncate, ameliorează mistuirea și înlocuiește complet apele de Karlsbad. De aici urmează, că astfel de suferinzi pot economisi cheltuielile pentru băile scumpe, și prin folosința apei amare „Franz Iosef” același rezultat îl pot obține și acasă. Această renumită apă amară se scoate din cel mai curat și mai vechiu izvor din Buda, se pune în sticle noi și nefolosite. De vânzare în băcăniile mai de seamă, precum și în

drogherii și farmaciile din toate țările, unde a străbătut cultura. Păziți-vă de înșelătorii! — (H. 821.)

x **Pianul** este, probabil, singura marfă cumpărarea căruia reclamă mai multă precauțiune din partea cumpărătorului. Ceea ce e și foarte explicabil, deoarece pianul este decorul cel mai frumos, mai folositor și mai prețios al casei. Dreptaceea e consult să se cumpere dela firme demne de încredere. O astfel de firmă este firma **Triska I.** fabrică de plane, în Cluj-Kolozsvár, pe care o și recomandăm on. noștri cetitori. Acei cari se provoacă la ziarul nostru li se dă favor.

x **Domnul Dr. Palóc**, medic specialist în Budapesta s'a întors din călătoria sa în străinătate și și-a început iarăș ordinațiunile (IV. Muzeum Ring 13).

x **De volți un bun medicament de casă** contra reumei, durerilor de dinți etc. și un bun desinfectant al pielei (după ras, contra mătretii) întrebuiințați spiritul de vin „Optimus” preparat de farmacistul Mr. Lt. Virgil Albescu Gurahont (Honcztd). Depozite: Arad, farmacia Földes; Brad, Cutean; Timișoara, Lutye I. și Friker P. Gyárváros; Criștor, Matca; Deva, Balog; Boita, Ballass și Eisler etc. etc.

Bibliografie.

A apărut revista pentru literatură artă și știință „**Luceafărul**” Nr. 3, 1913 cu următorul cuprins bogat și variat:

G. Murnu: Aromânii în primeidie. Othmar: Cântec (poezie). Octavian Goga: Mi-am făcut un cântec (poezie). Liviu Marian: Bătea de joc. (*): Decadența Turciei... Ecaterina Pitiș: Cântec (poezie). Maria Cunțan: Foi în vânt (poezii). I. Agârbiceanu: Arhangeli (roman). O. C. T.: Granițele Dobrogii.

Cronici: D. N. C.: Sărbătorirea lui Grigore Alexandrescu. Bustul lui Ioan Maiorescu. Adrian Corbul: Scrisoare din Franța. Insemnări: Cursurile Asociațiunii. Statele din Balcani. — Bibliografie.

Ilustrațiuni: Comuna aromânească Gopeș (din Macedonia). Aromâni din Pind prinși la horă. Grup de Aromâni din comuna Livezi (din vilaetul Salonic) cu revizorul scolar dl Dan (fotografiat cu ocazia obținerii autorizării pentru deschiderea școlii românești). Popasul Aromânilor nomazi pe drumul lor spre iernatic. Păstor aromân din Pind. Femeie din tribul Fărșeroșilor. (Aromâni din Albania). Celnicul Năstică dintr'o comună din Pind. Unul din păzitorii comunelor din Pind, băntuite de Antariți (în port de haiduc albanez). Clisura, orașel românesc în Macedonia. Sultanul Mohamed al II-lea care a cucerit Constantinopolul. 2 vederi din Constantinopol. Harta Dobrogei. Harta delimitării fruntariei româno-bulgară la Silistra. Tache Ionescu, ministru de interne al României, care a tratat, la Londra, cu Dr. Daneff, delegatul Bulgariei. Dr. Daneff, președintele Sobraniei bulgare. Kiamil-Pașa, fostul mare-vizir al Turciei pe care tinerii Turci l-au silit să prezinte demisia cabinetului turc. Nazim-Pașa, ministrul de război, împușcat în revoluția din Ianuarie. Raymond Poincaré, noul președinte al republicii franceze.

„**Ramuri**” Nr. 3 revistă literară ilustrată cu următorul sumar: Zaharia Bărsan: An nou (poezie). Em. Gârleanu: Ibrahim (nuvelă). Eugenia Fl. Ionescu: Călător tăcut (poezie). Elena Farago: Crucea roșie română (poezie). V. Mihăilescu: De ce am ridicat monument lui Ioan Maiorescu la Craiova. G. Ionescu-Șișești: Cătină pe Bălcescu și Petofi. C. Ș. Făgețel: Scriori către un prieten. Meana: Amintiri. — Informații și note bibliografice.

POSTA REDACTIEI.

Dlul E. N. Buteni. Adresa cerută e următoare: C. R. Bernhaut, 9 Rue Saussier Leroy, Paris.

Dlul C. C. T. Mai mult decât v'am spus nu știm nici noi. Zilnic ne sosesc astfel de scrisori, dar nu putem ajuta. Numai dv. căutând și interesându-vă personal vă puteți ajuta.

P. F. D. Va urma în curind.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

JOAN TEJNOR

Timișoara-Fabric, Andrassy-u. 18.

Recomand numai fabricate de clasa primă ca: **cușite de buzunar, briciuri de ras, foarfeci de oțel, instrumente chirurgice, tacâmuri, unelte de grădina, bantage; legături la curarea morburilor** se efectuează prin oameni experți **Ciorapi de gumi, specialist pentru mâni artistice, picioare și alte aparate ortopedice, preservative, ascuțiri, reparaturi, nichelări** se efectuează garanție de oameni experți.

Te 65-30

Hotel „ORIENT“

Budapesta, VII., bulevard Rákóczy nr. 42.

Renovată radical, 85 camere cu iluminare electrică.

Prețurile camerelor dela 3 cor. în sus.

Serviciu prompt și conștiințios.

(E 635-52)

Roagă binevoitor sprijin PROPRIETARUL.

IN ATENȚIA POMICULTORILOR!

Ofer altoi de pruni bosniace ca „Balkanska Caric“ (Regina balcanului) și „Kraljica Bosne“ (Regina Bosniei). — Altoii de 2-3 ani cu coroană admirabilă e cel mai bun din dif. ritile soiuri de pruni. Poama e foarte mare, excepțional de dulce și foarte gustoasă. Se coace spre sfârșitul lui August, când se poate folosi ca deesert, pentru uscat, la fabricarea țuice și a șligo-vițului. — Prunii mei nu sufer de căderea frunzelor, (Polystigma rubrum) ca de regulă alte soiuri la cari în mijlocul veri cade frunza, pricinuind stricarea poamei. Acest soi a fost premiat în diferite rânduri, cu premiul întâi din partea guvernului. A fost premiat la expoziția milenară din Budapesta 1896 și la expoziția din Viena 1897 cu medalie de aur, la expoziția internațională din Paris 1900 cu medalie de argint și în fine la expoziția regnicolară din Bosnia și Herțegovina ținută la Sarajevo iarăși cu medalie de aur. — Pentru calitatea prunilor garantez **Sava T. Kojdie**, mare proprietar în Breška, Bosnia. (K 849)

A sortiment bogat!

Aparate de fotografiat, mașini reflectoare
înmăritoare (E 644-10)

WANAUS JÓZSEF

articii de fotografiat și magazin de articii chimici. BUDAPESTA, IV. str., Sütő, nr. 6. Colțul străzii Deak-Ferencz.

Plăci și hârtii pentru fotografie.

Material totdeauna proaspăt!!

Catalog de prețuri gratis și franco.

Telefon 8-67.

Mme B. GOLDSTEIN

Brașov, str. Kloster 33.

„Prima fabrică de corsete din Brașov“

Execută și expediază orice articii în bransa aceasta. —

Rog să cereți prețurent ilustrat. —

Go [262-50]

CORSETT CHIC

In atenția celor ce zidesc case!

TEODOR CIOBAN

ZIDAR DIPLOMAT ȘI ARCHITECT
ARAD, Str. Deak-Ferencz 20.

Cu onoare încunoștințez pe on. public, că în bransa arhitectonică execut tot felul de întreprinderi, transformări de zidiri vechi, repararea de biserici române și școli, precum și zidirea lor.

Cu planuri și bugete servesc cu prețuri cât se poate de moderate. Comande primesc atât în loc cât și în provincie. Rugând sprijinul on. public român semnez

Cu stimă

Teodor Cioban.

(Ce 105-50)

Câteea cuvinte asupra boalelor secrete!

E trist, — dar în realitate adevărat că în vremea de azi e bătătoare la ochi mulțimea acelor oameni, a căror sânge și sucuri trupesti sunt atrofiate și cari în urma neștinței din tinerețe și prin deprinderi rele și-au strâncinat sistemul nervos și puterea spirituală. E timpul suprem ca acestel stări îngrozitoare să se pună capăt. Trebuie să fie cineva care să dea tinerimii deslușiri binevoitoare, sincere și amănunțite în tot ce privește viața sexuală — trebuie să fie cineva cărnia oamenilor să și încredințeze fără teamă, fără stiață și cu încredere necesarile lor secrete. Dar nu e în deajuns încă a destăina aceste necazuri ori și cui, ci trebuie să ne adresăm unui astfel de medic specialist, conștiințios, care știe să dea asupra vieții sfaturi bune sexuale și știe a ajuta și morburilor ce deja eventual există, atunci apoi va înceta existența boalelor secrete.

De o chemare atât de măreață și pentru acest scop e institutul renumit în toată țara al Dr-ului PALOCZ, medic de spital, specialist (Budapesta IV. Muzeum Körut 12, unde pe lângă discreția cea mai strictă, primește ori cine (atât bărbații cât și femeile) deslușiri asupra vieții sexuale, unde sângele și sucurile trupesti ale bolnavului se curăță, nervii i-se întăresc, tot organismul i-se eliberează de materiile de boală, chinurile sufletești i-se liniștesc.

Fără conturbarea ocupașunilor zilnice dr. PALOCZ vindecă deja de ani de zile repede și radical cu metoda sa proprie de vindecare, chiar și cazurile cele mai negleșite, ranele sifilice boalele de țevă, bășică, nervi și stră spinării, începuturile de confuzie a minții, urmările onaniei și ale sifilisului, erecțiunile de spaimă, slăbirea puterii bărbătești (impotența), vătămurile, boalele de sânge, de piele și toate boalele organelor sexuale femeiești. Pentru femei e sală de așteptare separată și esire separată. În ceea ce privește cura, depărtarea nu este piedică, căci dacă cineva, din orice cauză, n'ar putea veni în persoană, atunci i-se va da răspuns amănunțit foarte discret prin scrisoare (în epistolă e de ajuns a se înlătura numai marca de răspuns). Limba română se vorbește perfect. După încheierea curei, epistolele se ard, ori la dorință se retrimite fișerula. Institutul se îngrijește și de medicamente speciale. Vizitele se primesc începând dela 10 ore a. m. și până la 5 ore p. m. (Duminică până la 12 ore a. m.)

Tratament și cu Ivar Ehrli h 606.

Adresa: Dr. PALOCZ, medic de spital, specialist în Budapesta, dela 1 Noembrie IV., Muzeum-körut 12.

In atențiunea specială a proprietarilor de vii!

Dacă stropești cu **FORHIN**

Dacă prăfulești cu praf de **Aramă pucioasă**

Dacă ucizi molii de vie cu **RAGOL**

FORHIN — ul foarte mult ameliorată mistură de în urma numeroaselor scrisori de mulțumită și recunoștință pretutindena se întrebunțează cu cea mai mare satisfacție.

FORHIN — ul nu are sediment, n'are se solvește ușor și nimicește cu siguranță peronosporul; este un material gata, compus din piatră vântată, și este atât de lipicioasă, încât, fiind r'ua orică de mare se poate face stropirea; întrebunțarea acestuia înseamnă o colosală economisire de lucruri și bani, materialul fiind gata complet!

I — reclamă mai puțin grijă.
II — reclamă mai puțin lucru.
III — plata de lucru e mai mică!

Pomicultorii

să întrebunțeze în interesul lor propriu zămă de California, pentru apărarea împotriva insectelor de pomii și contra insectelor, brău cursă pentru insecte pentru prinderea tuturor insectelor stricicioase, Laurină pentru apărarea împotriva insectelor pe timp de vară Lauril Carbolineum pentru apărarea împotriva insectelor pe timpul iernii, Lauril ceveră de oțuit pentru nobilitarea uftoilor, Ichneum pentru stropirea florilor plăpânde, Extract de Nicotia Quassia pentru stropirea pepierilor de pomii, Topomor pentru stropirea șoarecilor de câmp, Pampil pentru prinderea insectelor și a vesțitor. Cereți și vi se trimite gratis și franco descriere amănunțită și model de întrebunțare despre toate articolele.

FORHIN szőlőpermetezési anyaggyár
Budapest, VI., Váci-ut 93 V,
precum și dela reprezentantul Nagy Farkas Arad (Bo 836)

Frideric Hönig

Arad, str. Rákoczi nr. 11-28.

∴ Premiat la 1890 cu cea mai mare medalie de stat. ∴

turnătoare, fabrică de clopote și metal, aranjată pe motor de vapor :
Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de platire — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori-ce alte clopote la turnarea unui și aceluiaș tare și ru sunet adânc — se face o economie de 20-30 percente la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer ce se pot învârt și postamente de fer, prin a căror întrebunțare clopotele se pot scuti de crepat chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără să se elatine turnul. Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se pot învârti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote nouă pe lângă o supr-solvire neîsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrașunul — la dorință se trimite gratis.

Fondat în a. 1845. Telefon 162—01.

DREHER IGNACZ és FIA

fabrică de mărfuri fine de oțel
BUDAPESTA, IV., Kossuth Lajos-u. 14.

Oferă totfelul de cuțite de buzunar, foarfeci, briciuri, achizite pentru ras și manikur, tacâmuri pentru poame și pentru miază, instrumente pentru grădină și articlii de economie. Cereți catalog. (E 589—50)

Gratis

nu, dar pentru prețuri foarte ieftine poți să cumperi cele mai bune oroloage, oroloage cu pendul, de părete și deșteptătoare, precum și bijuterii de aur și argint și articlii optici

STROBL JOZSEF

orasornioar și giuvaergiu

LUGOJ, strada Bonnaz numărul 7

Pentru orice fel de reparări și cumpărări de oroloage ofer garanță. (S 368—34)

HOTEL „RITZ”

LUNCH 5 COR.
DINER 8 COR.
SOUPER 6 COR.

CARTĂ DE ZI FOARTE BOGATĂ.
CEAI D. A. (AFTERNOON TEA).

ROOM GRILL

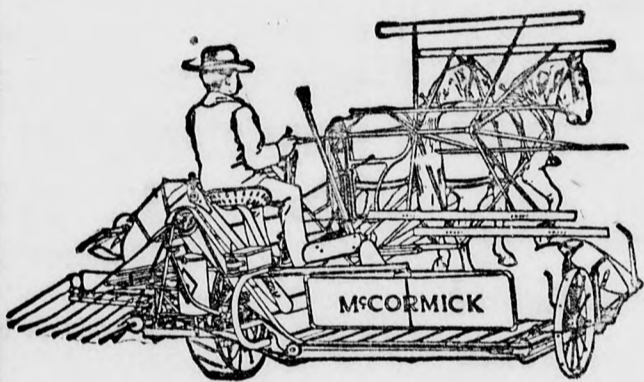
TARAF DE LĂUTARI. PREȚURI MODERATE. HOTEL DE PRIMUL RANG. (E 902-10)

IOHANN KLEIN

BISERICA-ALBĂ str. Capolna nr. 10.

MĂESTRU LĂCĂTUȘ DE LUCRĂRI PENTRU ZIDIRI ȘI DE ARTA DEPOZIT DE MAȘINI AGRICOLE.

Primește ori-ce lucrare de lăcătușerie artistică și pentru zidiri, precum și lucrarea și repararea de mașini. Instalator de apaducte. Atelier pentru repararea pompelor, a mașinilor cu benzin, motoare, mașini cu aburi și mașini agricole. Precum și repararea de decimale.

La acele mașini cari nu se pot executa în atelierul meu, am luat reprezentanța și depozitul, mai multor fabrici, despre a căror fabricați n'am convins în decursul anilor, că sunt neexceptionabile. Rog să se adreseze la bransa aceasta, — la mine, servind oricui și cu lămuriri. Lipire autogenă cu cea mai deplină garanță. Atelier special. Turnătorie de fier și oțel. Ke 541—30

Nu e reclamă — ci realitate,

căci fiecare lucrează în interesul propriu, dacă orice trebuințe, și anume:

haine pentru femei, băr-

bați, băeți, fetițe, și pen-

tru copii, talii, jupoane,

halaturi și costume pen-

tru dame le cumpără dela

Magazinul Grünberger

Asortiment și prețuri fără concurență!

Cel mai bogat magazin de mărfuri de lână.

SIBIU—NAGYSZEBEN strada Cisnădiei Palatul comandantului de corp.

Filială în TIMIȘOARA (Temesvár) str. Principală (Fő-utca) vis-à-vis de farmacia IAHNER. Gu 389—20

Magazin de lucruri de mână pen. femei de decoruri lucrate cu mână. — Tipar de lux și atelier de desen.

KELLNER ZOLTAN

Timișoara-Cetate (Temesvár-Belváros), Strada Mercy (Casa Galg.)

Mare asortiment de cele mai moderne perdele, bomfemme, storari, vitraje

Bomfemme — — — — — dela 10 cor. în sus.

Vitraje — — — — — „ 1 „ „ „

Perdele de pânză — — — — — „ 18 „ „ „

Totfelul de fugare începute, terminate, brodate și desenate, millieuri, perine. :: velințe acoperitoare pentru pianuri, cimbale și scaune cu leagăn. ::

:: Mare asortiment de covoare de Smirna și de pierne. ::

E 676

MÉRŐ JENŐ

fabrică de moblie,
Budapest, VII, Rózsa-utca nr. 22.
== Telefon 99-96. ==
Locuințe de model aranjate complet.

PIKLIN

Nu mai există curent,
dacă continuile crepături ce se arată la ferestre
și uși le astupi cu Piklin.

Nu mai există curent,
dacă închiderea ermetică a ferestrelor și ușilor la
bidoane o asigurăm prin fâși de gumă și umplutu-
ră de păsă.

Facem economie la încălzire întrebându-ne metode
PIKLIN

la zidiri noi și la transformări este mai potrivit
și mai ieftin de poate întrebuița înainte de
vopsire și tapetare. Oferte și explicații gratis dă:
EMIL PICK
BUDAPESTA, VI, str. Podmaniczky, 63 Telefon 120-55.

Birou de informații și agentură românească.

Dau orice informații în orice cauză ce se ține de Budapesta.
Esopores rezolvarea grabnică a diferitelor rugări făcute către ori
care ministru, Curie ori alt oficiu. În cauze de licențe, de căsătorie
și alte drepturi esopores rezolvare în cel mai scurt timp posibil.

Prin mine se pot comanda pe credit în rate de 5-6 ani
cu prețuri ieftine oricare sistem de motoare de benzină ori
oleu brut ori gaz. Tofelul de mașini de treierat, tofelul
de mori cu pietri fine și cu motoare trainice. Tofelul de
mașinini pentru cărămizi de cement și năsip, automobile,
pompe, ferestre, precum și alte recvizite economice. Toate
aceste vor fi garantate pe mai multă vreme și vor fi cumpărate
dela cele mai vestite fabrici, deci din mâna primă, și nu
dela agenturi jidovești. Zilnic primesc plângeri dela țărani
români, cari cumpărând mașini dela agenți au fost înșalați,
căci neștiind țărani români ungurește, au iscălit contracte
a căror conținut nu l-au cunoscut. Placul meu este ca să-i
scutesc pe ai noștri de șarlataniile jidovilor și să-i scap de
proces. Îl stătuiesc deci pe fieștecare Român doritor să-și
cumpere ceva, să-mi scrie, eară de agenți jidovi să se teamă
ca de foc și să-i scotă afară din casele sale.

E-operiz d-la băncile mari din Budapesta împrumuturi pe amo-
rtizare de 20-50 ani cu procente mici și mijlocesc vânzări și
cumpărări de meși și de păduri mari. Compăr gau, cucuruz ovăș,
boi, oi, porci etc tot felul de legume și poame etc.

Gaut agenți români pentru toate părțile locuite de români
Pentru serviciul meu îmi plățiți o taxă după invoială.

Cu stimă:
L. OLARIU
BUDAPEST, II, TÖLGYFA-U 16. II. 8.
(ÎN BUDA, LANGĂ PODUL MARGIT HID.)

(O 340)

Rubinstein Mór, expeditor,

Arad, str. Weitzer János, palatul Minorităților.
Telefon nr. 188.

*Expediție de automobile de greutate. — Primește tofelul de expedi-
dieri, pachetări și vămuri. — Mutări, pe lângă răspundere, cu vagoane
— trăsuri de 6, 7, 8 și 9 m. lungime — pentru mobile curate și tapetate
după sistemul franc-z din orice parte a țării, chiar și în străinătate.
Depozitul apelor minerale a gospodăriei contelui Friderich Schön-
born Bucheim. Depozit permanent de apă amară naturală, proaspătă, de
„Szolyva”, „Panonia”, „Polena”, și „Elisaveta Luhi”. Tot aci se află de
vânzare renumita apă „Málnási borviz”, în sticle de câte 1 l., transpor-
tate acasă. Pentru sticlele reînapoiate se plătește 20 fil. Revanzătorilor
li-se acordă rabat.
Tofelul de mobile bune, rămase neexpediate și dela mutări se vând
cu prețuri foarte moderate.*

*Casa de fier pentru bani, în stare bună, uzate,
:: se vând eu prețuri favorabile. :: Ru 754-5*

Apaducte

Încalzire centrală cu apă și aburi,
ventilatoare, aranjamente pentru
ferbătoare cu aburi și spălător cu
— aburi, pompe, closete —

Knuth Károly

Inginer și fabricant, liferantul de curte
al Al. Sale ces. și reg. arhiduc. Josif
Budapest, VII Garay utca 6-10 sz.
(E 691 20)

O nouă întreprindere. O nouă întreprindere.

Aduc la cunoștința on. public, că la stabilimentul dlui
Maxim I. Vulcu, str. Fábrián László nr. 50., am deschis
o prăvălie pentru vânzare de lemne pentru foc
cu mașini, firez și mașină de crepat, cu putere
electrică, unde se cașită în permanentă lemne crepate
pentru foc, calitate excelentă. Oferim lemne de fag,
cer, ulm, crepate și ro unde, atât cu stânginul, cât
și crepate, transportate acasă și clădite în pivniță. Serviciu
prompt și conștințios; Rugând spriginul al on. public,
suntem cu distinsă stimă:

Folkmann și Lassner.

(E 57 15)

Prețuri moderate

EUGEN LIEBLICH

fotograf

Sibiu—Nagyszeben, str. Elisabeta Nr. 56 (casa proprie).

== Execută tofelul de icoane artistice. ==
Plantinatipie, icoane simple, mici și până la
mărire naturală. Picturi renumite în
oleu în toată mărimea, după orice fotografie mică.
Fotografierea, copiilor executată
modern, fotografiere în grup și familie, se știe că ateli-
erul acesta în privința mărimei este primul
Atelierul în timp de iarnă este încălzit, se poate foto-
grafia chiar și pe timp ploios. LI 72-80

Cu deslușiri servesc.

„CASSA DE PĂSTRARE (REUNIUNE) în SĂLIȘTE”.

CONVOCARE.

P. T. Membrii „CASSEI DE PĂSTRARE (REUNIUNE) în SĂLIȘTE” sunt invitați la

a XXIX-a adunare generală ordinară,

conform §. 15 din statutele reuniunii, pe **Joi în 20 Martie** st. n. a. c. la 2 ore p. m. în sala festivă a școlii gr.-or. rom. din Săliște, pe lângă următorul

PROGRAM:

1. Deschiderea și constituirea adunării generale.
2. Raportul direcțiunii.
3. Raportul consiliului de inspecțiune.
4. Staverirea bilanțului pro 1912, distribuirea profitului și votarea absoluturului.
5. Alegerea a 2 membrii în consiliul de inspecție în sensul §. 22 cu mandat de 3 ani.

Domnii membrii cu vot decisiv, — adică aceia cari sunt trecuți cu cel puțin 3 luni înainte de adunare în registrul membrilor —, sunt, în sensul dispozițiilor §. 10 din statute, rugați a-și depune părțile de fondare și documentele de plenipotență la cassa institutului cel mult până în 17 Martie, st. n. iar la institutele: „Albina” Sibiu; „Cassa de păstrare în Mercurea”; „Ardeleana” Orăștie; Mură,ana” Reghi-nul săsesc; până în 15 Martie st. n. 1913.

Săliște, 20 Februarie 1913.

ACTIVE		CONTUL-BILANȚ		DIRECȚIUNEA PASIVE	
Cassa în numerar	65149.55			Capital societar	250000 —
Monete	289.24			Fondul de rezervă	100000 —
Bon în Giro-Conto la banca austro-ungară	500 —	65938.79		Fondul special de rezervă	88011.68
Cambii	813039.88			Fondul de binefaceri	68231.39
Imprumuturi hipotecare	914795.71			Fondul spitalului public în Săliște	60326.15
Credite de Cont-curent cu acoperire	910647.23			Fondul de penziune	25905.19
Credite personale	282264 —	2921646.82		Depuneri în casete	15938.51
Efecte publice și diverse acții		344770.10		Depuneri spre fructificare	2809863.85
Casele institutului		98000 —		Imprumuturi în Cont-curent	106190 —
Imprumut din fond de binefaceri		68231.39		Cambii reescontate	22343 —
Depunerea înființând. spital public în Săliște		60326.15		Diverși creditori	6357.15
Depunerea fondului de penziune		25905.19		Dividende neridicate	540 —
Mobilier	5762.90			Interese anticipate pro 1913.	21871.23
după amortizare de	582.90	5180 —		Profit net	45218.56
Diverși debitori și inter. tranz. restante		30798.27			
		3620796.71			3620796.71

SPESE		CONTUL PROFIT ȘI PERDERE		VENITE	
Interese:				Interese:	
pentru depuneri spre fructificare	129866.83			dela cambii	60095.18
pentru reescont	1721.60	131588.43		imprumuturi hipotecare	65585.73
Spese:				credite de conturent	55773.72
Salare și bani de cvartir	19933.18			credite personale	23783.18
Marce de prezență	1910 —			efecte	15750.46
Imprimare, registre, porto, diverse	7295.19	29138.37		Chirii	3291.47
Contribuțiune:				Profit la monete, proviziune și alte venituri	1379.59
directă	5644.39				
10% după interesele depunerilor	12986.68	18631.07			
Amortizări:					
din casele institutului	500 —				
din mobilier	582.90	1082.90			
Profit net		45218.56			
		225659.33			225659.33

La finea anului 1911 au fost 273 membrii, în anul 1912 au repășit 5, de nou au intrat 12 membrii, la finea anului 1912 au fost 280 membrii cu 1250 părți de fondare.

Săliște, în 31 Decembrie 1912.

DIRECȚIUNEA:

Dr. N. Calefariu m. p. prezident   C. Hertia m. p. dir. exec.   Dr. N. Comșa m. p.   Dr. Ioan Lupaș m. p.
D. Roșca m. p.   D. Lăpădat m. p.   Petru I. Comșa m. p.   N. Hențiu m. p.   Bucur Comșa m. p.   Ioan Răuciu m. p.   I. Bârsan m. p.

Subsemnatul conziliu de inspecțiune am examinat conturile prezente și le-am allat în deplină regulă și în consonanță cu registrele institutului.

Săliște, în 20 Februarie 1913.

Ioan Banciu m. p. prezident   Ioan Chirca m. p.   Constantin Criștiu m. p.   Iuliu Crișan m. p.   Ilie Hociotă m. p.

„CODREANA“ institut de credit și econ., soc. pe acții în Băsești.

CONVOACARE.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Codreana” societate pe acții se invită conform §-lor 4, 19—33 la a

VII-a adunare generală ordinată

sare se va ținea în Băsești (localul institutului) Luni în 24 Martie st. n. 1913 la 10 ore a. m.

OBIECTELE:

1. Deschiderea adunării.
2. Designarea notarilor, a verificărilor și alor 2 scrutinători conform §-lui 25.
3. Raportul anual al direcțiunii și a comitetului de supraveghere, stabilirea bilanțului spre aprobare pe anul 1912 și votarea absolutului pentru direcțiune și comitet.
4. Distribuirea profitului curat, conform §-lui 99 punctul a), b), c), d).

5. Fixarea dividendelor și a termenului pentru solvirea dividendelor pe anul 1912.
6. Fixarea prețului marcelor de prezență, plata direcțiunii și a comitetului de supraveghere, precum și plata suplimentară a funcționarilor.
7. Alegerea alor cinci membrii în comitetul de supraveghere cu mandat de 3 ani.
8. Eventuale propuneri conform §-lui 33 punctul f)

Se atrage atențiunea Domnilor acționari la următoarele dispoziții din statute: §. 22. Pentru folosirea dreptului de vot se recere, ca acționarul să fie trecut ca proprietar al acțiilor sale în registrul acționarilor cel puțin cu un jumătate de an și ca atari cel puțin cu 2 zi înainte de adun. gener. să depună pe lângă revers la dispoziția direcțiunii institutului, resp. la locurile designate de direcțiune acțiile sale, ori titlurile provisoare, eventual și documentele de plenipotență. Dreptul de vot se poate exercita în persoană ori prin plenipotențiat, care însă numai acționar poate fi. Minorienii se reprezintă prin tutorii naturali ori legali ai lor, curanzii prin curatorii, corporațiunile prin plenipotențiați, femeile prin bărbații lor. — În aceste cazuri plenipotențiații pot fi și neacționari conform §. 23. Acționarii în adunările generale până la cinci (5) acții după fiecare acție, dela (5—10) cinci până la zece tot după (2) două, dela (10) zece în sus tot după (5) cinci acții, — au un (1) vot conform §. 24.

Acțiunile depuse la locurile designate de direcțiune se vor lua în considerare numai încât reversul despre depunere cel mult în ziua premergătoare adunării generale, s'a depus la institut.

In legătură cu dispozițiile §. 22 din statute avem onoarea a notifica, că în ședința plenară direcțională ținută în 11 Februarie 1913 pentru depunerea respective primirea acțiunilor respective a titlurilor provizore și a documentelor de plenipotență s'au designat în acest an respective au fost rugate institutele: „Albina” Sibiu, „Silvania” Șimleul-Silvaniei, „Sălăgiana” Jibou, „Bihoreana” Oradea-mare, „Patria” Blaj, „Oraviciana” Oravița, „Mercur” Năsăud, și „Poporul” în Lugoj

DIRECȚIUNEA INSTITUTULUI.

Active				Bilanț cu 31 Decembrie 1912				Pasive			
Casa			34924	52	Capital social					20000	
Casa de păstrare postală	724	80			Fond de rezervă					25106	28
Banca Austro-Ungară	966	80	1691	10	Fond de penziuni					2601	
Cambii de bancă	243260	—			Fond de binefaceri					486	15
Cambii cu acoperire hipotecară	475945	—	719205	—	Depuneri					371890	38
Imprumuturi hipotecare			143230	—	Reescompt					255926	
Efecte			5165	—	Inter se transitoare					19971	39
Realități			14664	23	Creditori					33692	27
Acționari			890	—	Profit curat					17024	92
Anticipații			5857	91							
Debitori			1570	83							
			926698	59						926698	59

Debit				Contul Profit și Perderi				Credit			
Interese:					Interese					74231	74
după depuneri	21074	75			Provizuni					7377	87
după conturi-curente	280	79			Diverse					1034	71
după reescompt	21939	66	43295	20	Venite dela realități					1867	80
Dare:											
directă și comunală	4630	98									
după interese de depuneri	2107	48									
competință de timbru	416	50	7154	96							
Spese:											
salare	10717	10									
relut de cuartir	499	88									
de cancelarie	3762	06									
chirie	1393	—									
marce de prezență	357	—	16729	04							
Amortizări:											
din mobilier	100	—									
din pretenziuni dubioase	208	—	308								
Profit curat			17024	92							
			84512	12						84512	12

Băsești, la 31 Decembrie 1912.

Pentru contabilitate:

Mihailu Behățel m. p., dir.-eses.

Emanuil Bărbăș m. p., contabil; Ștefan Bărbăș m. p., contabil.

DIRECȚIUNEA:

George Pop de Băsești m. p., președinte. Vasiliu Mica m. p. Dr. Mihailu Pop m. p. Dr. Alesandru Pop m. p.
Dr. George Pop m. p. Antoniu Băliban m. p. Traian Nemeș m. p. Vasiliu Pop m. p., vice-președinte. Petru Pop m. p.

Subsemnatul comitet a revăzut conturile prezente și le-a aflat în ordine.

Băsești, în 30 Ianuarie 1913.

Domnio Rațiu m. p. Vasile Gavriș m. p. Ioan Iliesiu m. p. George Maior m. p. Samoil Urian m. p.

Raportul comitetului de supraveghere.

Onorată adunare generală!

Subsemnatul comitet am ținut mai multe ședințe și ședințe în de-cursul anului trecut, în cari am rezolvat acele agende, cari cad în compe-tința noastră.

Bilanțul încheiat cu 31 Decembrie 1912 cu un profit curat de K 17024 92 l-am censurat și l-am aflat exact.

Vă propunem să binevoiti:
a aproba bilanțul;
a da atât direcțiunii cât și comitetului absolutiu pentru anul expirat;
a distribui profitul curat în conformitate cu propunerea direcțiunii, la care și noi ne alăturăm.

Băsești, în 30 Ianuarie 1913.

Domnio Rațiu m. p. Vasile Gavriș m. p. Samoil Urian m. p. Ioan Iliesiu m. p. Georgiu Maior m. p.

ȚIPARUL TIPOGRAFIEI „CONCORDIA”, ARAD.